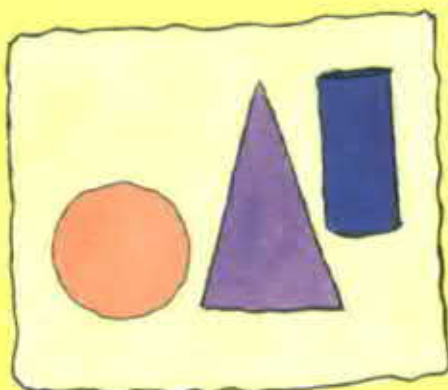
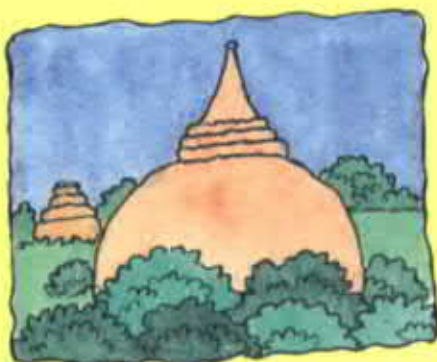

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน
กลุ่มทักษะ

(ภาษาไทยและคณิตศาสตร์)

ของครูดีเด่นระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษา

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ
(ภาษาไทยและคณิตศาสตร์)
ของครูดีเด่นระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษา

นางพันธณีย์ วิหคโต
ฝ่ายวิจัยพัฒนาการเรียนรู้

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

๒๕๓๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๗

จำนวนพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

เจ้าของลิขสิทธิ์

ISBN 974-26-7742-5

คำนำ

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ดังนั้นจึงมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในหลายๆ ด้านที่เป็นทักษะพื้นฐานของการดำรงชีวิต คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือ การมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คบสภาพอ่านออกเขียนได้ และคิดคำนวณได้ ซึ่งในโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) นี้ มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณลักษณะดังกล่าว คือ กลุ่มทักษะ ที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ประกอบด้วย ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ซึ่งได้กำหนดอัตราเวลาเรียนต่อสัปดาห์ไว้ดังนี้ ระดับชั้น ป.๑-๒ ร้อยละ ๓๗.๕๐ ระดับชั้น ป. ๓-๔ ร้อยละ ๒๖.๒๕ และระดับชั้น ป. ๕-๖ ร้อยละ ๑๘.๗๕ จุดประสงค์ของการเรียนการสอนมี ดังนี้ ภาษาไทย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิดความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้และมีเหตุผล ส่วนคณิตศาสตร์นั้น มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด การคำนวณ สามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และใช้ในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ

กรมวิชาการในฐานะผู้รับผิดชอบดูแลการใช้หลักสูตรได้ถือเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งในการที่จะติดตามศึกษาค้นคว้า หาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรทั้งมวล เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้องต่างๆ เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้จัดทำโครงการวิจัยศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ของครูดีเด่นระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษาชั้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาหลักการแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครูดีเด่นระดับจังหวัดที่ทำให้การเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลจากการวิจัยนี้ได้จัดทำเป็นเอกสารรายงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคาดหวังว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนางานวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง เนื่องจากเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถจะนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในวิชาดังกล่าวในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

(นายพนม พงษ์ไพบูลย์)

อธิบดีกรมวิชาการ

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ

(ภาษาไทยและคณิตศาสตร์)

ของครูดีเด่นระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของครูดีเด่นระดับจังหวัด ในด้านที่เกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในขอบข่ายเรื่องหลักการและรูปแบบการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในการสอน วิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนปัญหาที่พบแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ทำให้การเรียนการสอนในวิชาดังกล่าวได้บรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ดีเด่นระดับจังหวัด (ปี ๒๕๓๓-๒๕๓๖) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทั่วประเทศ จำนวน ๔๕๖ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อจัดส่งแบบสอบถามไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่างในสังกัดให้ตอบแบบสอบถามและส่งไปรษณีย์กลับคืนมายังกรมวิชาการ

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ใช้ค่าสถิติ คือ ความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มคำถามปลายเปิด และนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบการบรรยายและความเรียงตามลำดับความถี่

ผลการวิจัย พบว่า

๑. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ครูผู้สอนกลุ่มทักษะ(ภาษาไทยและคณิตศาสตร์)ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน ๓๘๘ คน (ร้อยละ ๘๗.๕๐) เป็นครูสอนภาษาไทยดีเด่น ๑๘๘ คน และ ครูสอนคณิตศาสตร์ดีเด่น ๒๐๐ คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหญิงมีอายุระหว่าง ๓๐-๓๙ ปี มีประสบการณ์ในการสอนทั้งวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ โดยเฉลี่ยสอนมาแล้ว ๑๕ ปี ปัจจุบันสอนเกือบทุกวิชา มีจำนวนชั่วโมงสอนเฉลี่ย ๒๑-๒๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ภาระหน้าที่พิเศษส่วนใหญ่เป็นครูประจำชั้น ผลงานดีเด่นที่ผ่านมาเมื่อแยกรายวิชาแล้ว พบว่า ครูภาษาไทยดีเด่นจะมีผลงานในด้านการ

ผลิตสื่อการสอนประเภทหุ่น แผนภูมิ แผ่นป้าย บัตรคำ ฯลฯ เป็นส่วนใหญ่รองลงไป คือ จัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน/เสริมประสบการณ์ แบบฝึกทักษะการอ่านและเขียน ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป และผลงานส่วนใหญ่ของครูคณิตศาสตร์ดีเด่น คือ การผลิตสื่อการสอนประเภทเครื่องชั่ง กล้องอเนกประสงค์ ฯลฯ รองลงไป คือ แบบฝึกเสริมทักษะการคิดคำนวณ ชุดการสอน/บทเรียนสำเร็จรูป เกม/ของเล่น

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครูดีเด่น

(๑) ภาษาไทย

หลักการและทฤษฎีที่เป็นแนวคิดที่ครูดีเด่นส่วนใหญ่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย คือ การให้นักเรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคนและให้โอกาสแสดงความคิดเห็น รูปแบบการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ สอนตามคู่มือของกรมวิชาการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนส่วนใหญ่ เน้น การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียน ได้แก่ การจัดห้องให้น่าอยู่ น่าเรียน ให้มีบรรยากาศในการเรียนสนุกสนาน

ปัญหาที่พบในการเรียน คือ นักเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง จับใจความไม่ได้ เขียนสะกดคำผิด ออกเสียง ร ล ว และคำควบกล้ำไม่ได้ พูดไม่ชัด ไม่กล้าแสดงออก ขาดความพร้อมและมีพื้นฐานการฟัง พูด อ่าน เขียนไม่ดี แนวทางการแก้ไขของครู คือ การสอนซ่อมเสริมด้วยการฝึกบ่อยๆ หรือฝึกทุกวันโดยใช้แบบฝึก และการที่ครูทำตนเป็นตัวอย่างในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง

(๒) คณิตศาสตร์

หลักการและทฤษฎีที่เป็นแนวคิดที่ครูดีเด่นส่วนใหญ่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ คือ การให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด และมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างทั่วถึงทุกครั้งการสอน รูปแบบการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่คือ สอนตามคู่มือครูของสสวท. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ การแก้ไขทันทีเมื่อพบข้อผิดพลาด/บกพร่องของนักเรียน โดยการแนะนำและอธิบายข้อผิดพลาดนั้นๆ เป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม

ปัญหาที่พบในการเรียน คือ นักเรียนขาดทักษะการคิดคำนวณ (บวก ลบ คูณ หาร) คิดไม่คล่อง คิดเลขช้า ไม่เข้าใจบทเรียนหรือเนื้อหาบางเรื่อง เช่น เรื่องหาร ภาษาไม่ดี อ่านหนังสือไม่ออกหรือไม่คล่อง เขียนเลขกลับทิศทาง แนวทางการแก้ไขของครู คือ ให้ฝึกทักษะการคิดคำนวณ การคิดเลขเร็วก่อนเรียน ให้ฝึกบ่อยๆ ฝึกประจำ สอนซ่อมเสริม ให้ท่องสูตรคูณก่อนหรือหลังเรียนและให้เพื่อนช่วยสอน

สารบัญ

หน้า

เรื่อง	
คำนำ	(๓)
บทคัดย่อ	(๕)
สารบัญ	(๗)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
ข้อดกของเบื้องต้น	๒
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
บทที่ ๒ เอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	๕
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนกลุ่มทักษะ	๖
รูปแบบการสอนที่ใช้ในกลุ่มทักษะ	๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๗
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๗
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๗
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๘
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล	๑๘
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๙
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	๑๙
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียน	
การสอนของครูดีเด่น	๒๒
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๓๙
สรุปผลการวิจัย	๔๐
อภิปรายผลการวิจัย	๔๘
ข้อเสนอแนะ	๕๑
บรรณานุกรม	๕๔

	หน้า
ภาคผนวก	๕๕
-รูปแบบการสอนที่ครูดีเด่นใช้ในการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์)	๕๗
- รูปแบบการสอนภาษาไทย	๕๗
- รูปแบบการสอนคณิตศาสตร์	๖๓
-แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์)	๗๐
คณะผู้ดำเนินการวิจัย	๗๖

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มทักษะคือกลุ่มวิชาหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของหลักสูตรประถมศึกษา จุดมุ่งหมายโดยทั่วไปในการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ คือ การปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้ เนื้อหาวิชาภายในกลุ่มนี้ประกอบด้วยวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ทั้ง ๒ วิชาที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูงในแง่ที่เป็นวิชาทักษะพื้นฐานเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาในกลุ่มอื่น ๆ ดังจะเห็นได้ว่าจุดประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาไทยนั้นมุ่งเน้นให้นักเรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่านและเขียนตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษาสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้และมีเหตุผล ส่วนการเรียนการสอนคณิตศาสตร์นั้นก็มุ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด การคำนวณสามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และใช้ในการดำรงชีวิตให้มี คุณภาพ ดังนั้นครูผู้สอนที่มีความเอาใจใส่และเข้าใจ ในเนื้อหาหลักสูตรและวิธีสอนดีพอ ก็จะสามารถสอนและฝึกทักษะทั้ง ๒ วิชาให้สัมพันธ์ไปด้วยกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนกลุ่มนี้ได้ผลดียิ่งขึ้นและด้วยเหตุนี้ในช่วงแรกหลักสูตรจึงได้กำหนดให้นักเรียนเรียน ๒ วิชานี้มากกว่าวิชาอื่น ๆ

แต่ผลจากการประเมินการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการและการประเมินความก้าวหน้าคุณภาพนักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ผ่านมา กลับปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มทักษะนี้ อยู่ในระดับต่ำโดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ระหว่างปีการศึกษา ๒๕๓๑-๒๕๓๕ ดังนี้

วิชา	ปี ๒๕๓๑	ปี ๒๕๓๒	ปี ๒๕๓๓	ปี ๒๕๓๔	ปี ๒๕๓๕
ภาษาไทย	๕๓.๒๖	๖๔.๐๙	๕๙.๐๐	๕๒.๖๐	๗๐.๑๔
คณิตศาสตร์	๕๐.๓๐	๔๓.๑๒	๕๘.๘๖	-	๕๔.๓๓

จะเห็นได้ว่าวิชาคณิตศาสตร์นักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำสุดเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันมานานและจากการศึกษาวิจัยโดยทั่วไปเราพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ

นักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ หลักสูตร ครูผู้สอน วิธีการสอน การ จัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การใช้สื่อการสอน และตัวนักเรียนเป็นต้น โดยสรุปจะเห็น ได้ว่าประเด็นของปัญหามักจะมุ่งตรงไปที่หลักสูตรและตัวครูที่ขาดความรู้ความสามารถและ ขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการในฐานะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาหลักสูตรและ การสอนในระดับนี้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเหล่านี้เป็นอย่างดี จึงได้จัดให้มี โครงการวิจัยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มทักษะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อเป็นการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาให้สูงขึ้น

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ของครูดีเด่นระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในโครงการ วิจัยดังกล่าวทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ทราบว่า โรงเรียนที่มีครูดีเด่นในการสอนกลุ่ม ทักษะนี้มีการจัดสภาพการเรียนการสอนกันอย่างไรบ้างจึงส่งผลให้ครูผู้นั้นประสบความสำเร็จ ในการสอนและได้รับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดให้เป็นครูดีเด่นระดับจังหวัด เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนกลุ่มทักษะให้แก่โรง เรียนทั่วไปอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มทักษะ(ภาษาไทยและคณิตศาสตร์)ของ ครูดีเด่น ระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านที่เกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติในการ จัดการเรียนการสอนในขอบข่ายของเรื่องหลักการและรูปแบบการสอนกระบวนการจัดการเรียน การสอน สื่อที่ใช้ในการสอน วิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนปัญหาที่พบ แนวทางแก้ไขและข้อ เสนอแนะต่าง ๆ ที่ทำให้การเรียนการสอนในวิชาดังกล่าวได้บรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับการประเมิน จากคณะกรรมการของจังหวัดให้เป็นครูดีเด่นระดับจังหวัดในระหว่างปีการศึกษา ๒๕๓๓- ๒๕๓๖ ทั่วประเทศ

ข้อดกลงเบื้องต้น

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มประชากรเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

๑. สภาพการจัดการเรียนการสอน หมายถึง หลักการและแนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การประเมินผลการเรียน ปัญหาและแนวทางแก้ไขของครู

๒. กลุ่มทักษะ หมายถึง วิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ที่สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-๖

๓. ครูดีเด่น หมายถึง ครูประถมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการการประเมินระดับจังหวัดโดยใช้เกณฑ์และวิธีดำเนินการที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้เป็นครูสอนภาษาไทยดีเด่นและครูสอนคณิตศาสตร์ดีเด่นระดับจังหวัด ช่วงระหว่างปีการศึกษา ๒๕๓๓-๒๕๓๖

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการสอนกลุ่มทักษะที่มีประสิทธิภาพ

๒. เป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัดในการหาแนวทางพัฒนาและปรับปรุงสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะในโรงเรียนประถมศึกษา

๓. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษาในอันที่จะปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ ๒

เอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการสอน (models of teaching) ที่จอยซ์และเวลล์(Joyce and Weil)กล่าวถึงในการจัดการเรียนการสอนนั้น หมายถึง แบบแผน (patern) ของการสอนที่พิจารณา ๔ องค์ประกอบต่อไปนี้ (๑) ขั้นตอนการสอน (syntax) (๒) บทบาทของครูและนักเรียน (social system) (๓) หลักปฏิสัมพันธ์ของครูที่มีต่อนักเรียน (principles of reaction) และ(๔) สิ่งสนับสนุนการสอน (support system)

จอยซ์และเวลล์ ได้สำรวจรูปแบบการสอนจากผลการวิจัย และได้จัดเป็นกลุ่มรูปแบบการสอนได้ ๔ กลุ่มดังนี้

๑. **กลุ่มรูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาปฏิสัมพันธ์** (social interaction models) จุดมุ่งหมายของการใช้รูปแบบในกลุ่มนี้ คือ เพื่อฝึกทักษะและพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ตัวอย่างรูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ กลุ่มสัมพันธ์ การค้นคว้าเป็นกลุ่ม การฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่ม การเรียนเป็นคณะ กิจกรรมชุมชน การอภิปรายซักถาม การเรียนเป็นคู่

๒. **กลุ่มรูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด** (information processing models) จุดมุ่งหมายของการใช้รูปแบบในกลุ่มนี้ คือ เพื่อพัฒนาความสามารถทางสมองโดยเฉพาะการมีเหตุผล การลงสรุปข้อค้นพบ กฎเกณฑ์ทฤษฎีต่าง ๆ ด้วยตนเอง ตัวอย่างรูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ การฝึกความคิดรวบยอด การคิดแบบอุปมาและอนุมาน การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนตามแนวพุทธวิธี การสอนแบบพัฒนาสมรรถภาพ การเรียนรู้

๓. **กลุ่มรูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพ** (personal models) จุดมุ่งหมายของการใช้รูปแบบในกลุ่มนี้คือ เพื่อพัฒนาความสามารถในการค้นหาตนเอง เพื่อความเข้าใจและรู้จักตนเอง เกิดความตระหนักและความรับผิดชอบต่อนตนเองรวมทั้งหน้าที่ในสังคมด้วย ตัวอย่างรูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ การสอนแบบไม่นำทาง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาค่านิยมให้กระจ่าง การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้สถานการณ์จำลอง

๔. **กลุ่มรูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาพฤติกรรม** (behavioral models) จุดมุ่งหมายของการใช้รูปแบบในกลุ่มนี้คือ การควบคุมสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ได้ผลตามต้องการ ตัวอย่างรูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้คือ การใช้บทเรียนแบบโปรแกรม ชุดการสอน การสอนแบบค้นพบ การเรียนเพื่อรอบรู้ ศูนย์การเรียนรู้ การสาธิตและทดลอง การสอนแบบปฏิบัติการ

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนกลุ่มทักษะ

วิชาที่อยู่ในกลุ่มทักษะ คือ ภาษาไทย และ คณิตศาสตร์ ทั้ง ๒ ต่างเป็นวิชาที่เน้นทักษะเป็นสำคัญ หลักโดยทั่วไปของการสอนทักษะจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

๑. การปลูกฝังทักษะที่จำเป็น
๒. การฝึกให้เกิดทักษะ
๓. การจัดประสบการณ์เพื่อช่วยให้เด็กใช้ทักษะอย่างกว้างขวาง
๔. การแก้ไขข้อบกพร่อง

ดังนั้นในการสอนวิชา ทั้ง ๒ ในกลุ่มทักษะนี้ครูผู้สอนควรจะรู้จักเลือกใช้เทคนิควิธีสอนให้สัมพันธ์กันทั้ง ๒ วิชา จะช่วยให้การสอนได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาวิชาทั้ง ๒ นี้มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูงจะสังเกตได้ว่าเนื้อหาบางตอนมีความซ้ำซ้อนกันอยู่เช่น เรื่องแผนผัง แผนภูมิ กราฟ ตาราง และสถิติ วิชาภาษาไทยจัดเนื้อหาเหล่านี้ไว้ในเรื่องการอ่านทุกชั้นตั้งแต่ชั้น ป.๓ ขึ้นไป ส่วนในวิชาคณิตศาสตร์ก็จัดเนื้อหาเหล่านี้ไว้ในเรื่องการอ่านและการทำแผนภูมิ การอ่านและการทำตารางเวลาและตารางอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนลักษณะของโจทย์ปัญหาโดยทั่วไป ก็ต้องอาศัยความคิดและความเข้าใจที่ถูกต้องแน่นอน ซึ่งต้องใช้ทักษะการอ่านอย่างพินิจพิจารณาเช่นกัน

รูปแบบการสอนที่ใช้ในกลุ่มทักษะ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้ทำการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการสอนในกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) โดยการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ที่พิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๓๒ พบว่ามีรูปแบบการสอนหรือวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการสอนในกลุ่มทักษะดังกล่าวหลายวิธีพอสรุปได้ดังนี้

รูปแบบการสอน	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์
๑. การสอนแบบเป็นระบบ	-	/
๒. การสอนแบบสวท.	-	/
๓. การสอนแบบมศว. (วรรณิ)	-	/
๔. การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา	/	-
๕. การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้	/	-
๖. การสอนเพื่อรอบรู้	/	/
๗. การสอนแบบอุปมานและอนุมาน	/	/
๘. การสอนแบบสืบสวน - สอบสวน	/	/
๙. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	/	/

รายละเอียดของขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรูปแบบมีดังนี้

๑. การสอนแบบ สสวท.

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ สสวท.

(สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ๒๕๒๐:๙) ได้วางผังการสอนคณิตศาสตร์ไว้ดังนี้

จากแผนภูมิ จะเห็นว่าการสอนคณิตศาสตร์จัดเป็นลำดับขั้น ดังนี้

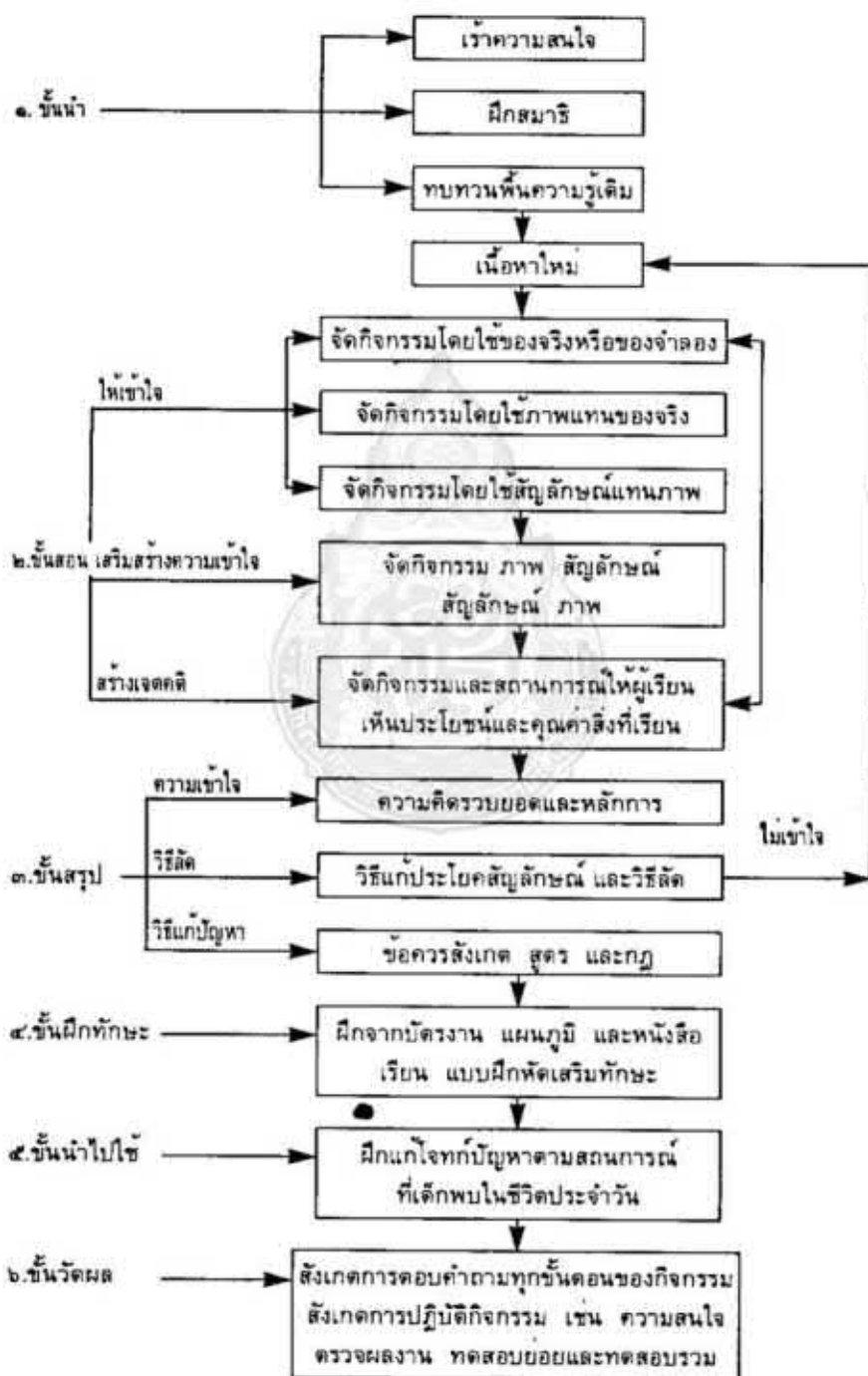
๑. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นการกล่าวหรืออ้างถึงสิ่งที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว
๒. ขั้นจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน
 - ๒.๑ ขั้นของจริง จากรูปธรรม → นามธรรม
 - ๒.๒ ขั้นรูปภาพ เครื่องช่วยคิดจากของจริง → ภาพ
 - ๒.๓ ขั้นสัญลักษณ์ ครูอธิบายโดยใช้ประโยคสัญลักษณ์
๓. ขั้นสรุปนำไปสู่วิธีคิด เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้
๔. ขั้นฝึกทักษะ นักเรียนเข้าใจวิธีคิดแล้วให้นักเรียนฝึกทักษะ ในหนังสือแบบฝึกหัดจากแบบเรียนหรือบัตรงาน
๕. ขั้นนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและใช้ในวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผลที่ได้รับ

รูปแบบการเรียนการสอนแบบ สสวท. มักนำมาใช้เปรียบเทียบกับรูปแบบของวรรณี ซึ่งทั้ง ๒ วิธี ให้ผลการผ่านเกณฑ์ตามที่ตั้งไว้เท่าเทียมกัน แต่นักเรียนที่ใช้วิธีสอนของวรรณี มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า และมีความคงทนในการเรียนรู้มากกว่ากลุ่มที่ใช้วิธีของสสวท. อาจเป็นเพราะวิธีของวรรณีมีความละเอียดลึกซึ้งมากกว่าก็ได้แต่หากนำวิธีของ สสวท. มาเปรียบกับวิธีปกติแล้วผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ใช้วิธีของ สสวท. จะดีกว่าเนื่องจากมีระเบียบขั้นตอนที่ดีกว่า

๒. การสอนแบบ มศว.

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบ มศว. (วรรณิ์ โสมประยูร)

แผนภูมิลำดับขั้นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบ มศว. (วรรณิ์ โสมประยูร)

จากแผนภูมิจะเห็นว่าการสอนคณิตศาสตร์แบบ มศว. (วรรณิ โสมประยูร) จัดเป็นลำดับขั้นดังนี้

๑. ขั้นนำ เพื่อสร้างความสนใจ ผูกสมาธิ และทบทวนความรู้เดิม โดยใช้ของจริง ของจำลอง รูปภาพ นิทาน ปัญหา สถานการณ์ ฯลฯ
๒. ขั้นสอน เพื่อให้เกิดมโนคติ (concept) และเจตคติ
 - ๒.๑ สอนให้เข้าใจ ทำตามกระบวนการดังนี้
 - ๒.๑.๑ ใช้ของจริงหรือของจำลอง
 - ๒.๑.๒ ใช้ภาพแทนของจริงในข้อ ๒.๑.๑
 - ๒.๑.๓ ใช้สัญลักษณ์แทนภาพในข้อ ๒.๑.๒
 - ๒.๒ เสริมความเข้าใจ โดยใช้ภาพ และสัญลักษณ์
 - ๒.๓ สร้างเจตคติ โดยจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์และคุณค่าสิ่งที่เรียน
๓. ขั้นสรุป สรุปเป็นความคิดรวบยอดหลักการ วิธีแก้ประโยคสัญลักษณ์ และวิธีลัด ข้อควรสังเกต สูตร และ กฎ
๔. ขั้นฝึกทักษะ ฝึกทำแบบฝึกหัดจากแผนภูมิ บัตรงาน แบบเรียน และแบบฝึกหัดเสริมทักษะ
๕. ขั้นนำไปใช้ การแก้โจทย์ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พบในชีวิตประจำวัน
๖. ขั้นวัดผล สามารถวัดผลได้ดังนี้
 - ๖.๑ สังเกตการตอบคำถามทุกขั้นตอนของกิจกรรม
 - ๖.๒ สังเกตการปฏิบัติกิจกรรม เช่น ความสนใจ ความตั้งใจ การเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น
 - ๖.๓ ตรวจผลงาน
 - ๖.๔ ทดสอบย่อย และทดสอบรวม

ผลที่ได้รับ

๑. จำนวนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของการสอนทั้ง ๒ วิธีผ่านเกณฑ์ตามที่ตั้งไว้มีจำนวนเท่าเทียมกัน
๒. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนของวรรณิ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า สสวท.
๓. ความคงทนในการเรียนรู้ นักเรียนที่เรียนของวรรณิ มีจำนวนผู้ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้มากกว่าสสวท.

๓. การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา

การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา เป็นวิธีที่ให้เด็กแสดงบทบาทสมมุติ มีบทสนทนาหรือมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เด็กจะมีโอกาสใช้ภาษาพูดกับเพื่อนในกลุ่ม กับครู ทำให้เขาพัฒนาทักษะทางภาษา เมื่อนำมาใช้บ่อย ๆ จะเกิดประสบการณ์ที่อยู่ได้คงทน ครูจะทำหน้าที่เป็นสมาชิกในกลุ่มคอยช่วยให้การพูดคุยในกลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่น ช่วยตั้งปัญหาให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันแก้ไข ผลที่ได้จากการสนทนา คือ บทความซึ่งจะกลายเป็นพื้นฐานสำหรับกิจกรรมทางภาษาต่อไป

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา

๑. ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง อธิบายความหมายด้วยคำพูดง่าย ๆ พร้อมทั้งให้ดูภาพประกอบเรื่องหรือใช้วัสดุต่าง ๆ พร้อมทั้งแนะนำวัสดุ
๒. ให้นักเรียนเล่าเรื่องเดิมพร้อมทั้ง ครูสนทนาซักถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ให้นักเรียนลำดับเรื่อง อภิปรายเกี่ยวกับเรื่อง อ่านออกเสียงซ้ำ ๆ กัน สำหรับข้อความสำคัญ และอาจมีการเล่นบทบาทสมมุติ
๓. เขียนเรื่องร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งจะทำให้ได้หนังสือเล่มใหญ่หลังจากสร้างเรื่องเสร็จและมีภาพประกอบโดยนักเรียนช่วยกันทำ
๔. เล่นเกม และกิจกรรมเสริมภาษา ขั้นตอนนี้อาจจะมีหรือไม่มีก็ได้

ผลที่ได้รับ

นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาส่วนใหญ่ ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษา มีทักษะทางภาษามากกว่าการสอนโดยวิธีปกติ

๔. การสอนแบบการเรียนรู้เพื่อรอบรู้

เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ให้มากที่สุด โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล และกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน หากนักเรียนคนใดยังไม่ผ่านเกณฑ์ก็ต้องสอนซ่อมเสริมจนกว่าจะผ่านเกณฑ์ ซึ่งไม่ควรตั้งไว้สูงเกิน ร้อยละ ๘๐

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เพื่อรอบรู้

๑. แบ่งบทเรียน ออกเป็นหน่วยย่อยตามที่เห็นสมควร
๒. ชี้แจงโดยบอกเกณฑ์และข้อตกลงให้นักเรียนทราบ
๓. ตรวจสอบความรู้พื้นฐานก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวินิจฉัย
๔. เสริมสร้างพื้นฐานเป็นรายบุคคลกับนักเรียนที่มีข้อบกพร่อง

๕. ก่อนเริ่มเรียนตามแบบเรียนและคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการ แจงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละหน่วยและเกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลในตอนท้ายบทเรียน
๖. สร้างแบบทดสอบ ๒ ชุด (ชุด ก.และ ข.) ซึ่งคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเดียวกัน
๗. หลังจากจบการเรียนแต่ละหน่วย ทำการทดสอบย่อย ด้วยแบบทดสอบชุด ก. หากนักเรียนคนใดไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ ๘๐ ต้องทำการสอนซ่อมเสริม ซึ่งอาจใช้วิธี
 - ครูอธิบายเป็นรายบุคคล
 - กลุ่มเก่งสอนกลุ่มอ่อน
๘. หลังจากสอนซ่อมเสริมแล้ว ทดสอบอีกครั้งด้วยแบบทดสอบชุด ข. ถ้าผ่านเกณฑ์ ร้อยละ ๘๐ จึงจะเรียนหน่วยต่อไป

ผลที่ได้รับ

การเรียนรู้เพื่อรอบรู้ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าวิธีปกติ

๕. การสอนแบบอุปมานและอนุมาน

(๑) การสอนแบบอุปมาน

เป็นการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ส่วนย่อย หรือสอนจากตัวอย่างนำไปสรุปเป็นส่วนรวมอันเป็นหลักการต่าง ๆ โดยครูเป็นผู้แสดงตัวอย่างของจริงที่เห็น โดยให้นักเรียนสังเกตวิธีสอนเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ คือต้องรู้จักการสังเกต สรุป คิดค้นอย่างมีเหตุผล เหมาะกับการสอนวิชาเกี่ยวกับการคำนวณ การค้นคว้า ทดลองต่าง ๆ เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอุปมาน

๑. ขั้นเตรียม

- ทบทวนความรู้
- ชื่นจูงใจ เป็นขั้นเร้าความสนใจ
- ชี้อธิบายความมุ่งหมาย ให้นักเรียนเข้าใจ

๒. ขั้นสอน

- เป็นการเสนอกรณีหรือตัวอย่างที่ต้องการสอนแก่นักเรียน จะต้องให้หลายกรณีให้มากพอที่จะสังเกตและ สรุปได้ สอนสรุปจากตัวอย่าง

๓. ขั้นเปรียบเทียบและรวบรวม

- เป็นขั้นหาองค์ประกอบร่วมจากตัวอย่าง เพื่อเตรียมสรุปกฎเกณฑ์ ขั้นนี้ครูระวังอย่ารีบร้อน หรือเร่งเร้าเด็กเกินไป เพราะเด็กยังไม่มีความคิดกว้างขวางเหมือนครู

๔. ขั้นสรุป

- เป็นการสรุปกฎเกณฑ์ นิยาม หลักการหรือสูตรด้วยตัวนักเรียน ไม่ใช่ตัวครู

๕. ขั้นนำไปใช้

- เป็นขั้นทดสอบความเข้าใจของผู้เรียน ให้เกิดการพัฒนา นำหลักการไปใช้แก้ปัญหา
- ทำแบบฝึกหัด

ผลที่ได้รับ การเปรียบเทียบการสอนในงานวิจัยส่วนใหญ่จะเปรียบเทียบกับวิธีอนุमान ซึ่งปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยวิธีอนุमानจะได้ผลสูงกว่าวิธีอุปมาน

(๒) การสอนแบบอนุमान

เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ หรือหลักความจริงโดยทั่วไป ๆ ไปก่อนแล้ว จึงสอนส่วนปลีกย่อยอย่างละเอียด มุ่งเน้นที่จะฝึกหัดให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผลไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ โดยปราศจากการพิสูจน์

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอนุमान

๑. ขั้นอภิปรายปัญหา
๒. ขั้นอภิปรายสรุป
๓. ขั้นตกลงใจ
 - เป็นขั้นเลือก ข้อสรุป กฎหรือนิยาม ที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา
๔. ขั้นพิสูจน์
 - เมื่อพิสูจน์แล้วเป็นความจริง จึงยอมรับได้ว่าเป็นความรู้ถูกต้อง

ผลที่ได้รับ ส่วนใหญ่เปรียบเทียบกับวิธีอุปมาน ซึ่งวิธีอนุमानให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าวิธีอุปมาน

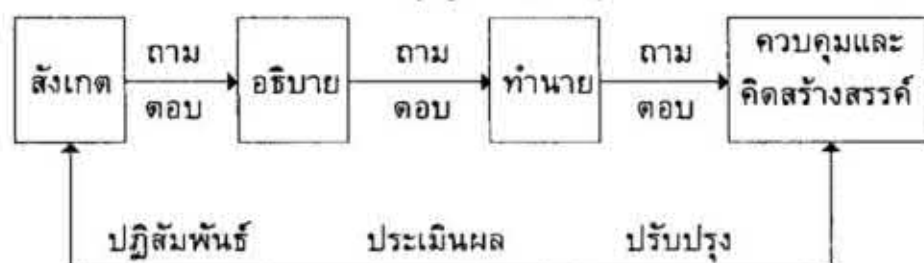
๖. การสอนแบบสืบสวน-สอบสวน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบสวน-สอบสวน

โครงสร้างของการเรียนแบบสืบสวน-สอบสวน โดยสรุปมี ๔ ขั้นตอนคือ

๑. ขั้นสังเกตเปรียบเทียบ
๒. ขั้นอธิบาย
๓. ขั้นทำนายผล
๔. ขั้นควบคุม

ทั้ง ๔ ขั้นนี้มีความสัมพันธ์กันดูลูกโซ่ (วีระบุษย์ วิเชียรโชติ:๒๕๒๑)

ผู้วิจัย (นายพิชิต แสงลอย) ได้กำหนดโครงสร้างของการสอนแบบสืบสวน-สอบสวนไว้มีทั้งหมด ๕ ขั้นตอน คือ

๑. **ขั้นการให้สิ่งก่ปแนวหน้า (สน.)** คือขั้นที่ครูปูพื้นความพร้อมให้ผู้เรียนในด้านความรู้
๒. **ขั้นสังเกต (ส)** คือขั้นที่ครูสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือเป็นการแสดงละครปริศนา ในขั้นนี้ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกการวิเคราะห์
๓. **ขั้นอธิบาย (อ)** คือขั้นที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนหาคำอธิบายหรือหาสาเหตุของปัญหาในการใช้เหตุผล ในขั้นนี้นักเรียนมีโอกาสฝึกตั้งทฤษฎี ฝึกการคิดแบบมีเหตุผล และฝึกการวิเคราะห์ระบบจากผลไปหาเหตุหรือจากปัญหา→สาเหตุ
๔. **ขั้นทำนายและทดสอบ (ท)** คือขั้นที่ครูจะช่วยให้ นักเรียนรู้จักหาวิธีที่จะพิสูจน์คำอธิบายหรือทฤษฎีที่นักเรียนได้ช่วยกันสร้างขึ้น
๕. **ขั้นควบคุมและคิดสร้างสรรค์ (ค)** คือขั้นที่ครูส่งเสริมให้นักเรียนนำเอาหลักการกฎเกณฑ์และวิธีแก้ปัญหามาใช้เพื่อให้เกิดการควบคุมและคิดสร้างสรรค์

ผลที่ได้รับ

การสอนแบบสืบสวน-สอบสวน เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปกติ จะให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีกว่าแต่เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันมาก วิธีการสอนแบบสืบสวน-สอบสวนจะไม่มีบรรยาย ครูจะสามารถสังเกตเห็นความเจริญงอกงามของความป็นอยู่ในการคิดสร้างสรรค์และความอยากรู้อยากเห็นปรากฏในตัวนักเรียน

๗. การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด โดยอาศัยสื่อการสอนแบบประสม และหลักการของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เข้าช่วยในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉง ตรวจสอบผลการเรียนรู้ด้วยตัวเองทันที ประสบการณ์ที่ได้รับทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จและเกิดความรู้ที่ละเอียดตามลำดับขั้น

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

๑. แบ่งนักเรียนออกเป็น ๔-๖ กลุ่มเรียกว่า ศูนย์กิจกรรม
๒. แต่ละศูนย์ประกอบกิจกรรมแตกต่างกันไปตามที่กำหนดไว้ในชุดการสอน
๓. แต่ละศูนย์กิจกรรมมีการกำหนดเวลาให้ใช้ประมาณ ๑๕-๒๕ นาที
๔. เมื่อนักเรียนทุกศูนย์ประกอบกิจกรรมเสร็จแล้วก็จะมีการเปลี่ยนศูนย์กิจกรรม จนกระทั่งครบทุกศูนย์จึงจะถือว่าเรียนเนื้อหาในแต่ละหน่วยครบตามกำหนด
๕. ครูทำหน้าที่ประสานงานการสอน คอยดูแลและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน
๖. ชุดการสอนที่ใช้ในแต่ละศูนย์จัดระบบไว้แล้ว มีคำแนะนำ วิธีการดำเนินกิจกรรม และบทสรุป

ผลที่ได้รับ

การใช้วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนนอกจากจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าวิธีปกติแล้ว ยังทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนากระบวนการกลุ่มด้วย

๔. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียน ได้มีพัฒนาการในด้านเจตคติ ค่านิยมและพฤติกรรมที่บกพร่อง เป็นปัญหา สมควรแก้ไข กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จึงเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าใจความต้องการของตนเองและของผู้อื่น จากการสัมผัสด้วยการปฏิบัติ จึงเกิดการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นด้วย

วิธีการนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเรียนการสอนก็เพียงแค่จัดเวลาและสถานที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่จะนำมาใช้เท่านั้น แต่ขั้นตอนสำคัญอยู่ที่การสร้างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ให้ถูกต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะพัฒนา

ขั้นตอนการสร้างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ขั้นที่ ๑ วิเคราะห์ลักษณะของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะศึกษาและพัฒนา เช่น ต้องการให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ก็ศึกษาในด้านการแสดงออก การกล้าตัดสินใจ เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ นำลักษณะที่วิเคราะห์ได้มาตั้งเป็นวัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยแต่ละกิจกรรมมุ่งพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ที่ได้วิเคราะห์ในขั้นที่ ๑

ขั้นที่ ๓ สร้างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งควรได้รับการตรวจสอบก่อนจากผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มสัมพันธ์ในเรื่องของความสอดคล้องของกิจกรรมกับจุดมุ่งหมาย

ผลที่ได้รับ

การนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนสามารถพัฒนา เจตคติ ค่านิยมและพฤติกรรม ได้เป็นอย่างดี

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ของครูดีเด่นระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับการประเมินและคัดเลือกให้เป็นครูดีเด่นระดับจังหวัดในระหว่างปีการศึกษา ๒๕๓๓-๒๕๓๖ ทั่วประเทศ จำนวน ๗๖ จังหวัด โดยแยกเป็นครูดีเด่นในการสอนวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทย วิชาละ ๓ คน ใน ๑ จังหวัด รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมด ๔๕๖ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ แนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในด้านหลักการและรูปแบบการสอน ตลอดจนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ครูดีเด่นได้ยึดถือและปฏิบัติแล้วทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังได้สอบถามปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนวิชาดังกล่าวพร้อมกับแนวทางที่ครูได้ใช้ในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วย ลักษณะของแบบสอบถามนี้เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) และแบบคำถามปลายเปิด (open-ended question) ให้ตอบเสรีภายใต้หัวข้อหรือประเด็นที่กำหนด แบ่งเป็น ๒ ส่วนดังนี้

ส่วนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อความคำถามในเรื่องต่อไปนี้

- โรงเรียนที่สอน
- เพศ อายุ
- ประสบการณ์ในการสอน
- ภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- ผลงานการสอนที่ผ่านมา

ส่วนที่ ๒ แนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยข้อความคำถามในเรื่องต่อไปนี้

- หลักการและรูปแบบการสอนที่นำมาใช้

- กระบวนการจัดการเรียนการสอน
- สภาพปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข
- แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
- ข้อเสนอแนะ

แนวคิดหลักในการสร้างประเด็นข้อคำถามเหล่านี้ ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า เอกสารบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ การใช้หลักสูตร การใช้นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการศึกษานิเทศก์และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษาโดยมุ่งเน้นการศึกษาในกลุ่มทักษะเป็นสำคัญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัดเพื่อให้จัดส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างประชากรในสังกัด เพื่อให้ตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนมายังกรมวิชาการทางไปรษณีย์ ซึ่งปรากฏว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากจังหวัด และโรงเรียนซึ่งครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนมาให้กรมวิชาการภายในเวลาที่กำหนด รวมจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด ๓๔๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๐

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้วิธีการทางสถิติโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลในส่วนที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) สำหรับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มคำถามปลายเปิด (open-ended question) และหาค่าความถี่ของข้อความที่เป็นคำตอบและจัดกลุ่มแยกประเภทตามประเด็นของข้อคำถามและในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ได้แยกเสนอตามลักษณะของข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ได้นำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยายและ ส่วนที่ 2 เสนอในรูปของตารางเรียงโดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้แยกการวิเคราะห์เป็น ๒ ส่วนคือ ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างประชากร และส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูดีเด่น ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ ข้อมูลอายุและเพศ

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามช่วงอายุและเพศ

อายุ \ เพศ	๒๐-๒๔ ปี		๓๐-๓๔ ปี		๔๐-๔๔ ปี		๕๐-๕๔ ปี		รวม	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
ชาย	-	-	๒๕	๖.๓	๒๓	๕.๘	๔	๑.๐	๕๒	๑๓.๐
หญิง	๗	๑.๘	๒๐๑	๕๐.๔	๑๑๘	๒๙.๖	๒๑	๕.๓	๓๔๗	๘๗.๐
รวม	๗	๑.๘	๒๒๖	๕๖.๖	๑๔๑	๓๕.๓	๒๕	๖.๓	๓๙๔	๑๐๐

จากตารางที่ ๑ แสดงว่าครูดีเด่นกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ระดับจังหวัดทั่วประเทศจำนวน ๓๙๔ คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง (ร้อยละ ๘๗.๐) และมีอายุระหว่าง ๓๐-๓๔ ปี (ร้อยละ ๕๖.๖)

๑.๒ ประสิทธิภาพในการสอนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์

ตารางที่ ๒ แสดงจำนวนและร้อยละของครูดีเด่นแยกตามประสิทธิภาพในการสอนและเพศ

ประสิทธิภาพสอน \ เพศ	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		สอนทั้ง ๒ วิชา		รวม	
	N	%	N	%	N	%	N	%
ชาย	๗	๑.๘	๒๘	๗.๐	๑๗	๔.๓	๕๒	๑๓.๐
หญิง	๑๐๑	๒๕.๓	๘๙	๒๒.๓	๑๕๗	๓๙.๓	๓๔๗	๘๗.๐
รวม	๑๐๘	๒๗.๑	๑๑๗	๒๙.๓	๑๗๔	๔๓.๖	๓๙๔	๑๐๐

จากตารางที่ ๒ แสดงว่าครูดีเด่นกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) จำนวน ๓๔๕ คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนทั้ง ๒ วิชาคือ ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ (ร้อยละ ๔๓.๖) และเมื่อวิเคราะห์ช่วงเวลาของการมีประสบการณ์ในการสอนดังกล่าวแล้วพบว่า โดยเฉลี่ยมีประสบการณ์ในการสอนแต่ละวิชาประมาณ ๑๕ ปี ($\bar{x} = ๑๕.๑๕$ SD.=๖.๕๕) จำนวนปีสูงสุดที่สอนวิชานี้มาคือ ๓๔ ปี และครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๕.๐) จะสอนวิชาดังกล่าวมาประมาณ ๑๕-๑๖ ปี

๑.๓ วิชาที่สอนในปัจจุบัน

ตารางที่ ๓ แสดงจำนวนและร้อยละของครูดีเด่นแต่ละวิชาแยกตามวิชาที่สอนในปัจจุบันและเพศ

วิชา เพศ	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		ทั้ง ๒ วิชา		เกือบทุกวิชา		ทุกวิชา	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
ชาย	-	-	๕	๒.๓	-	-	๒๗	๖.๘	๑๖	๔.๐
หญิง	๒๘	๗.๐	๒๓	๕.๘	๑๕	๓.๘	๑๖๑*	๔๐.๔	๑๒๐*	๓๐.๐
รวม	๒๘	๗.๐	๓๒	๘.๐	๑๕	๓.๘	๑๘๘	๔๗.๑	๑๓๖	๓๔.๑

หมายเหตุ * รวมสอนระดับมัธยมในโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน ๘ คน และสอนเด็กเล็ก ๒ คน

จากตารางที่ ๓ แสดงว่าครูดีเด่นกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) จำนวน ๓๔๕ คน ส่วนใหญ่ปัจจุบันสอนเกือบทุกวิชา (ร้อยละ ๔๗.๑) รองลงไปคือสอนทุกวิชา (ร้อยละ ๓๔.๑) และได้สอนเฉพาะวิชาที่ได้รับการประเมินว่าดีเด่นเป็นส่วนน้อย (ร้อยละ ๗-๘) และในจำนวนครูดีเด่นที่สอนในวิชาที่ระบุ ปัจจุบันนี้ปรากฏว่ามีวิชาที่ต้องสอนในระดับมัธยมศึกษาเนื่องจากเป็นโรงเรียนขยายโอกาสจำนวน ๘ คน ซึ่งเป็นครูดีเด่นวิชาคณิตศาสตร์ ๖ คน และภาษาไทย ๒ คน และ ยังมีสอนในระดับเด็กเล็ก-อนุบาลอีก ๒ คน เมื่อวิเคราะห์จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ของครูดีเด่นแล้วปรากฏว่า โดยเฉลี่ยมีจำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ คือ ๒๑.๖ ชั่วโมง ($\bar{x} = ๒๑.๖๗$, SD. = ๕.๖๘) และคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๙ ของครูดีเด่นที่มีจำนวนชั่วโมงสอน ๒๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และพิสัยของจำนวนชั่วโมงสอนต่ำสุด-สูงสุด ที่ครูต้องสอนต่อสัปดาห์คือ ๔-๓๐ ชั่วโมง

๑.๔ งานพิเศษที่ได้รับมอบหมายนอกจากงานสอน

ตารางที่ ๔ แสดงจำนวนและร้อยละของครูดีเด่นแยกตามงานพิเศษและเพศ

งานพิเศษ เพศ	ครูประจำชั้น		ช่วยงานวิชาการ		ประจำชั้น+วิชาการ		อื่น ๆ	
	N	%	N	%	N	%	N	%
ชาย	๓๒	๘.๐	๓	๐.๘	๑๑	๒.๘	๖	๑.๕
หญิง	๒๖๗	๖๖.๕	๕	๑.๓	๖๓	๑๕.๘	๑๒	๓.๐
รวม	๒๙๙	๗๔.๕	๘	๒.๐	๗๔	๑๘.๕	๑๘	๔.๕

จากตารางที่ ๔ แสดงว่าครูดีเด่นกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) จำนวน ๓๙๙ คน ส่วนใหญ่มีงานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย นอกจากงานสอนก็คือ เป็นครูประจำชั้น (ร้อยละ ๗๔.๕) รองลงไปคือ รับผิดชอบงานประจำชั้นและงานด้านวิชาการด้วย (ร้อยละ ๑๘.๕)

๑.๕ ผลงานของครูดีเด่นที่ได้รับการประเมินแยกตามวิชาที่สอน

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนและร้อยละของครูดีเด่นแยกตามวิชาที่สอนและเพศ

วิชา เพศ	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		รวม	
	N	%	N	%	N	%
ชาย	๑๑	๒.๘	๔๑	๑๐.๓	๕๒	๑๓.๐
หญิง	๑๘๘	๔๗.๑	๑๕๙	๓๙.๘	๓๔๗	๘๗.๐
รวม	๑๙๙	๕๐.๙	๒๐๐	๕๐.๑	๓๙๙	๑๐๐

จากตารางที่ ๕ แสดงว่าครูดีเด่นกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) จำนวน ๓๙๙ คน เป็นครูสอนคณิตศาสตร์ดีเด่น (ร้อยละ ๕๐.๑) และสอนภาษาไทยดีเด่น (ร้อยละ ๔๙.๙) และครูดีเด่นทั้ง ๒ วิชาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงเหมือนกัน (ภาษาไทยร้อยละ ๔๗.๑ และคณิตศาสตร์ร้อยละ ๓๙.๘)

เมื่อวิเคราะห์ผลงานของครูดีเด่นที่ผ่านมา แยกเป็นรายวิชาปรากฏผลดังนี้

๑. ภาษาไทย

ผลงานส่วนใหญ่ที่ครูภาษาไทยดีเด่นจัดทำเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยมีดังนี้

- (๑) สื่อการสอนประเภทหุ่น แผนภูมิ แผ่นพับ บัตรคำ ฯลฯ (๔๐ คน)
- (๒) หนังสือส่งเสริมการอ่าน/เสริมประสบการณ์ (๒๖ คน)
- (๓) แบบฝึก/ชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียน (๒๕ คน)
- (๔) ชุดการสอน/บทเรียนสำเร็จรูป (๒๒ คน)
- (๕) เกมและปัญหา การแข่งขัน (๑๑ คน)
- (๖) เพลง (๑๐ คน)
- (๗) นิทาน/ตำนาน (๗ คน)
- (๘) เอกสารประกอบบทเรียน (๖ คน)
- (๙) หนังสือพจนานุกรมไทย (๖ คน)
- (๑๐) ตัวอย่างการจัดห้องเรียนดี (๕ คน)
- (๑๑) แบบซ่อมเสริมรายบุคคล (๒ คน)

๒. คณิตศาสตร์

ผลงานส่วนใหญ่ที่ครูคณิตศาสตร์ดีเด่นจัดทำเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยมีดังนี้

- (๑) สื่อการสอนประเภท เครื่องชั่ง กล้องเอนกประสงค์ สามเหลี่ยม ฯลฯ (๓๔ คน)
- (๒) แบบฝึกเสริมทักษะการคิดคำนวณ (๓๒ คน)
- (๓) ชุดการสอน/บทเรียนสำเร็จรูป/บทเรียนสื่อประสม (๒๔ คน)
- (๔) เกม/ของเล่น (๑๖ คน)
- (๕) กิจกรรม/โครงการต่าง ๆ เช่น สวนคณิตชวนคิด คณิตคิดในใจ ศูนย์เสริมสมอง เกร็ดความรู้คณิตศาสตร์ พี่ช่วยน้องคิดคำนวณ ฯลฯ (๑๕ คน)
- (๖) หนังสือ/เทปเพลงประกอบการสอน (๑๒ คน)
- (๗) เทคนิคการคิดคำนวณแบบต่าง ๆ (๑๒ คน)
- (๘) ศูนย์การเรียนรู้ (๒ คน)
- (๙) รวมสูตรการคำนวณ (๒ คน)

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครูดีเด่น

๑ ภาษาไทย

๑. หลักการและรูปแบบการสอนที่นำมาใช้

ครูสอนภาษาไทยดีเด่น จำนวน ๑๔๔ คน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการและรูปแบบการสอนที่ได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยไว้ดังนี้

๑.๑ หลักการและทฤษฎีที่เป็นแนวคิด มีดังนี้

๑. มุ่งเน้นการให้นักเรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคน

และให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็น (๘๗ คน)

๒. เน้นการให้นักเรียนได้ฝึกคิดค้นและปฏิบัติจริงด้วยตนเอง (๖๖ คน)
๓. เน้นการฝึกทักษะ/การทำซ้ำบ่อย ๆ (๕๗ คน)
๔. เน้นการพัฒนาทักษะทั้ง ๔ ด้าน ฟัง พูด อ่าน เขียน ไปพร้อม ๆ กันโดยจัดการสอนให้สัมพันธ์กันทุกครั้ง (๕๓ คน)
๕. เน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (๓๗ คน)
๖. สื่อเป็นส่วนสำคัญที่จำเป็นต่อการสอนเพราะจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจได้อย่างดี (๓๕ คน)
๗. ครูเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง (๒๒ คน)
๘. เน้นการพัฒนาจากการอ่านหรือฟังไปสู่ทักษะอื่น ๆ (๑๓ คน)
๙. ใช้หลักการของทฤษฎีการสอนแบบธรรมชาติ ทฤษฎีการสื่อสารและทฤษฎีการอ่านผสมผสานกัน (๒ คน)

๑.๒ รูปแบบการสอนที่ใช้ คือ

๑. การสอนตามคู่มือกรมวิชาการ/ทักษะสัมพันธ์ (๖๖ คน)
๒. การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (๔๐ คน)
๓. การสอนแบบผสมประสานระหว่างมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสะกดคำ : ๗ ชั้น (๒๔ คน)
๔. การสอนแบบเรียนปนเล่น (๑๕ คน)
๕. การสอนแบบบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ (๑๓ คน)
๖. การสอนจากการอ่านคำใหม่→เขียน/แต่งประโยค→อ่านในใจ→อ่านออกเสียง→สรุป (๑๓ คน)
๗. การสอนแบบเน้นทักษะกระบวนการ ๔ ประการ (๑๐ คน)
๘. การสอนจากการสังเกตและรับรู้→ทำตามแบบ→ทำเองโดยไม่มีแบบ→ฝึกให้ชำนาญ (๑ คน)
๙. การสอนตามแผนการสอนของจังหวัด (๑ คน)
๑๐. การสอนความหมายรวมของภาษา→องค์ประกอบย่อยคือ รูปพยัญชนะ สระ ตัวสะกด และหลักเกณฑ์ทางภาษา (๑ คน)

๑.๓ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ที่ครูใช้ คือ

๑. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียน ได้แก่ การจัดห้องให้น่าอยู่ น่าเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนให้สนุกสนาน (๔๕ คน)
๒. ให้คำแนะนำและแก้ไขทันทีเมื่อพบปัญหาหรือข้อบกพร่องในการใช้

ภาษาของนักเรียน (๒๘ คน)

๓. เอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน
ขณะร่วมกิจกรรมและบันทึกไว้/มีการประเมินนักเรียนตลอดเวลา
ขณะสอน (๒๖ คน)
๔. ให้การเสริมแรงเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้มีบทบาทในการเรียนมากขึ้น (๑๗ คน)
๕. ให้ความสนใจนักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายกรณีและช่วยซ่อมเสริมแก้ไขเป็นรายบุคคล (๑๕ คน)
๖. ครูต้องเป็นกันเองกับนักเรียน อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ใจเย็น (๑๐ คน)
๗. ตรวจผลงาน/การบ้านของนักเรียนทุกครั้งก่อนสอนครั้งใหม่ (๗ คน)
๘. แจ้งผลความก้าวหน้าของนักเรียนให้รู้ทันทีเพื่อแก้ไข ปรับปรุง (๗ คน)
๙. ขณะสอนต้องสอดแทรกคุณธรรม-จริยธรรมไปด้วย (๗ คน)
๑๐. ให้นักเรียนประเมินผลความก้าวหน้าของตนเอง (๕ คน)
๑๑. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิต/ใช้สื่อต่าง ๆ (๔ คน)
๑๒. ไม่เร่งรัดนักเรียนที่เรียนช้า ยืดหยุ่นในเรื่องเวลาการทำงาน (๓ คน)
๑๓. จัดประสบการณ์ในการเรียนให้มีลักษณะกระบวนการทางสังคม
ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนเอง (๑ คน)

๒. ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูสอนภาษาไทยดีเด่นจำนวน ๑๔๔ คน
เมื่อวิเคราะห์แล้วปรากฏผลดังนี้

๒.๑ ขั้นเตรียมก่อนเริ่มสอน

๑. ทดสอบก่อนเรียน/วัดความรู้พื้นฐาน/ดูความพร้อมของนักเรียน (๔๔ คน)
๒. ทบทวนเนื้อหาเดิม (๓๒ คน)
๓. แจ้งจุดประสงค์ก่อนเรียน (๘ คน)
๔. ทำกิจกรรมเสริมก่อนเรียน (๑ คน)

๒.๒ ขั้นสอน

๑. สอนนำเข้าสู่บทเรียน

กิจกรรมที่ใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียนได้แก่ เพลง เกม นิทาน การ
สนทนาซักถามและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เร้าใจความสนใจ (๗๖ คน)

๒. สอนเนื้อหาใหม่ กิจกรรมที่นำมาใช้ ได้แก่

- (๑) การทำงานกลุ่ม (๕๓ คน)
- (๒) การอภิปรายซักถาม (๓๒ คน)

- (๓) การค้นคว้า-รายงาน (๒๙ คน)
- (๔) การแสดงบทบาทสมมติ (๒๘ คน)
- (๕) การใช้ชุดการสอน/บทเรียนสำเร็จรูป (๑๔ คน)
- (๖) การสาธิต (๑๔ คน)
- (๗) การเล่นเกม/การแข่งขัน (๑๒ คน)
- (๘) การบรรยาย (๑๑ คน)
- (๙) การเล่านิทาน/ให้อ่านเรื่อง (๑๐ คน)
- (๑๐) การให้เพื่อนช่วยเพื่อน (๙ คน)
- (๑๑) การใช้เพลง (๖ คน)
- (๑๒) ศูนย์การเรียนรู้ (๕ คน)
- (๑๓) สถานการณ์จำลอง/การโต้เถียง/การศึกษานอกสถานที่ (๕ คน)

๒.๓ ชั้นฝึกทักษะ

๑. เน้นการฝึกทักษะทั้ง ๔ ด้านพร้อมกัน (๔๓ คน)
๒. การให้ทำแบบฝึกหัด/ให้การบ้านทุกครั้ง (๓๔ คน)
๓. จัดกิจกรรมเสริมทักษะต่าง ๆ ให้หลากหลาย (๒๑ คน)

๒.๔ ชั้นสรุป

๑. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปร่วมกัน (๒๗ คน)
๒. ครูสรุปให้นักเรียนฟัง (๑๓ คน)
๓. ให้นักเรียนช่วยกันสรุป (๑๐ คน)

๓. สื่อที่ใช้ในการสอน

ครูภาษาไทยดีเด่นจำนวน ๑๔๙ คน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการสอน เมื่อวิเคราะห์แล้วปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ใช้สื่อต่อไปนี้ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

๑. สื่อประเภทบัตรคำ แถบประโยค กระเป๋าคำนวณ แผนภูมิ รูปภาพ ภาพพลิกสมุดภาพ (๑๔๑ คน)
๒. เกมหรือปริศนาคำทาย (๙๕ คน)
๓. เพลง (๖๒ คน)
๔. นิทาน ละคร หุ่น (๔๙ คน)
๕. แบบฝึก/ชุดฝึกทักษะ (๒๖ คน)
๖. แบบฝึกหัด (๒๕ คน)
๗. ของจริง (๒๕ คน)

๘. บัตรคำสั่ง/ใบงาน (๒๒ คน)

๙. ชุดการสอน/บทเรียนสำเร็จรูป (๑๙ คน)

สื่อเหล่านี้จะเป็นสื่อที่ครูได้จัดหาและเตรียมเองจากวัสดุหาง่ายในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๕๗.๐) และเป็นสื่อสำเร็จรูปหรือสื่อประเภทที่ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ (ร้อยละ ๔๓.๐) ได้แก่ วิทยุโรงเรียน เทป-สไลด์ วีดีโอ โทรทัศน์ และเครื่องฉายแผ่นภาพโปร่งใส (overhead)

๔. วิธีการวัดและประเมินผล

ครูภาษาไทยดีเด่นจำนวน ๑๔๔ คน ได้ระบุวิธีการวัดผลที่ใช้ในการสอนภาษาไทยของตนเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าครูดีเด่นส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผลเรียงตามลำดับดังนี้

๑. การสังเกตพฤติกรรม ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม/ปฏิบัติงานของนักเรียน (๑๔๒ คน)
๒. การทดสอบตามจุดประสงค์-ท้ายบทเรียน (๑๒๑ คน)
๓. การซักถาม สัมภาษณ์ระหว่างเรียน (๑๐๗ คน)
๔. การตรวจผลงาน การทำแบบฝึกหัด (๑๐๒ คน)
๕. การให้คำขวัญและทำรายงาน (๙ คน)
๖. การให้นักเรียนประเมินผลตนเอง (๖ คน)

ส่วนในเรื่องของช่วงเวลาที่ใช้วัดและประเมินผลนักเรียนนั้น ครูภาษาไทยดีเด่นส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๔.๘) ใช้เวลาวัดหลังเรียนจบแต่ละหน่วยย่อย รองลงไปคือ วัดก่อนเรียน (ร้อยละ ๒๔.๖) และวัดระหว่างเรียน (ร้อยละ ๑๓.๑)

๕. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบในการสอนภาษาไทยของครูดีเด่นจำนวน ๑๔๔ คน มีดังนี้

๕.๑ ด้านตัวนักเรียน

๑. อ่านหนังสือไม่คล่อง จับใจความไม่ได้ (๑๐๐ คน)
๒. เขียนสะกดคำผิด วางวรรณยุกต์ผิดที่ เขียนกลับหน้าหลัง (๗๒ คน)
๓. ออกเสียง ร ล ว และคำควบกล้ำไม่ได้ พูดไม่ชัด (๓๒ คน)
๔. ใช้ภาษาถิ่น (๓๒ คน)
๕. ไม่สนใจเรียน เบื่อหน่าย ไม่รักการเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียน (๒๘ คน)
๖. ยากจน ขาดอาหาร สุขภาพไม่ดี ไม่มีอุปกรณ์การเรียน (๒๗ คน)
๗. ขาดเรียนบ่อย (๒๔ คน)
๘. เรียนช้า สติปัญญาต่ำ (๒๑ คน)

๙. ไม่กล้าแสดงออก (๒๑ คน)
๑๐. เขียนหนังสือไม่เป็นระเบียบ (๑๔ คน)
๑๑. มีความแตกต่างกันมาก (๑๒ คน)
๑๒. ขาดความพร้อมในการเรียน มีพื้นฐานการฟัง พูด อ่าน เขียนไม่ดี (๑๑ คน)
๑๓. ไม่รับผิดชอบงาน ไม่ทำงาน/การบ้านตามกำหนด (๙ คน)
๑๔. มีปัญหาครอบครัว ขาดความอบอุ่น ก้าวร้าว (๘ คน)
๑๕. ไม่มีเวลาเรียนหนังสือเพราะต้องเรียนศาสนา (๑ คน)

แนวทางแก้ไขของครู

๑. ช่อมเสริมด้วยการฝึกบ่อย ๆ หรือฝึกทุกวัน (๗๓ คน)
 - ใช้แบบฝึก (๓๓ คน)
 - ฝึกเป็นรายบุคคล (๑๒ คน)
 - ฝึกจากชุดการสอน/ใบงาน (๑๐ คน)
 - ฝึกเขียนตามคำบอก (๘ คน)
 - ฝึกอ่านออกเสียงบ่อย ๆ (๘ คน)
 - ฝึกคัดลายมือ (๘ คน)
 - ฝึกพูดหน้าชั้น (๕ คน)
 - จับคู่สนทนาทุกวัน (๔ คน)
 - จัดกิจกรรมเสริมอื่น ๆ (๔ คน)
๒. ครูเป็นตัวอย่างในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง (๘ คน)
๓. สร้างความคุ้นเคย ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจ (๖ คน)
๔. สร้างแรงจูงใจ (๔ คน)
๕. จัดมุมหนังสือให้อ่าน (๒ คน)
๖. ให้เพื่อนช่วยสอน/ใช้กลุ่มช่วย (๒ คน)

๕.๒ ด้านตัวครู

๑. มีชั่วโมงสอนมาก มีหน้าที่อื่นมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน ตรวจงานการบ้าน สอนซ่อมเสริม หรือทำสื่อ (๖๐ คน)
๒. ขาดเทคนิควิธีสอน มีประสบการณ์น้อย (๓๗ คน)
๓. ขาดความรับผิดชอบ ไม่ตั้งใจทำงาน ไม่เตรียมการสอน ไม่ตรวจการบ้าน ไม่สนใจนักเรียน ไม่ติดตามผล (๑๙ คน)
๔. ขาดหลักเกณฑ์หรือความเข้าใจในการใช้ภาษา ไม่แม่นยำในเนื้อหา (๑๗ คน)

๕. พุดเร็ว ใจร้อน ไม่เข้าใจเด็ก ขาดความอดทน (๑๐ คน)
๖. พุดไม่ชัด พุดภาษาถิ่น ลายมือไม่สวย เป็นตัวแบบที่ไม่ดี (๗ คน)
๗. ไม่ใช่สื่อการสอน (๖ คน)
๘. ไม่มีกำลังใจ ท้อถอย ขาดแรงเสริมในการทำงาน (๕ คน)
๙. มีปัญหาครอบครัว สุขภาพไม่ดี (๓ คน)
๑๐. ไม่ชอบสอนวิชานี้ (๒ คน)
๑๑. ไม่มีฝีมือหรือทักษะในการทำสื่อ (๒ คน)

แนวทางแก้ไขของครู

๑. นำงานไปทำที่บ้าน/ทำเสาร์-อาทิตย์/ใช้เวลาเช้า-เย็นก่อนเข้าเรียน และช่วงพักกลางวัน (๒๒ คน)
๒. พยายามศึกษาจากคู่มือครู/ปรึกษาศึกษานิเทศก์จังหวัด และหาความรู้เพิ่มจากห้องสมุด (๒๒ คน)

๕.๓ ด้านอื่น ๆ

๑. ขาดงบประมาณในการทำสื่อ (๓๐ คน)
๒. ขาดแหล่งวิชาการ เอกสาร ตำรา และวัสดุอุปกรณ์ (๒๗ คน)
๓. ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่นักเรียนและไม่ให้ความร่วมมือ (๑๕ คน)
๔. เนื้อหาและเวลาเรียนไม่สัมพันธ์กัน สอนไม่ทันทำให้นักเรียนขาดการฝึกทักษะ (๑๔ คน)
๕. จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมีมากเกินไปทำให้ครูดูแลไม่ทั่วถึง (๖ คน)
๖. สภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม (๕ คน)
๗. สภาพแวดล้อมทางบ้านไม่เอื้อต่อการเรียน (๓ คน)
๘. โรงเรียนมีกิจกรรมมากเกินไป (๓ คน)
๙. กิจกรรมส่งเสริมทักษะการใช้ภาษามีน้อย (๒ คน)
๑๐. ครูไม่ครบชั้นเรียน (๓ คน)
๑๑. เปลี่ยนครูผู้สอนบ่อย (๑ คน)

แนวทางแก้ไขของครู

๑. จัดซื้อ/ทำวัสดุอุปกรณ์โดยใช้เงินส่วนตัว/พยายามใช้วัสดุในท้องถิ่น ที่หาง่ายและประหยัด (๑๑๓ คน)
๒. พบผู้ปกครองเป็นระยะ ๆ (๒ คน)

๖. ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนภาษาไทยดีเด่นจำนวน ๑๔๔ คน ได้ให้ข้อเสนอแนะที่จะทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกเหนือจากหลักการและกระบวนการการจัดการเรียนการสอนของครูดังกล่าวแล้วครู ผู้บริหารและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรจัดสิ่งสนับสนุนต่อไปนี้เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้

๑. จัดอบรมครูให้มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเทคนิคการสอน การผลิต-ใช้สื่อและพาไปปฏิบัติงานที่อื่นบ่อยๆ (๔๐ คน)
๒. ครูต้องเสียสละเวลาดูแลเอาใจใส่นักเรียนและมีความรับผิดชอบการเรียนการสอนให้มากขึ้น (๑๕ คน)
๓. ครูเองต้องขยันหมั่นศึกษาพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ (๑๔ คน)
๔. หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดงบประมาณการผลิตสื่อหรือจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการฝึกทักษะให้มากขึ้นและเพียงพอ (๑๕ คน)
๕. กรมวิชาการและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดทำต้นแบบสื่อเผยแพร่/แจกให้โรงเรียนและควรสนับสนุนการผลิตสื่อเพื่อการนำไปใช้ (๘ คน)
๖. กรมวิชาการควรจัดส่งเอกสารความรู้ให้ครูได้ศึกษา ข่าว ความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ (๘ คน)
๗. ควรเพิ่มเวลาสอนกลุ่มทักษะให้มากขึ้น ลดเวลาวิชาอื่นลง (๗ คน)
๘. ควรจัดครูที่มีความรู้ความสามารถสอนให้ตรงตามวิชาที่ถนัด (๖ คน)
๙. กรมวิชาการควรจัดส่งคู่มือ หนังสือเรียน แบบฝึกหัดให้ทันแต่ละภาคเรียน (๕ คน)
๑๐. ต้องลดงานโครงการ/งานอื่น ๆ ของครูให้น้อยลง (๔ คน)
๑๑. ผู้บริหารควรให้ความเอาใจใส่ จัดหาบุคลากรเพิ่ม (๓ คน)
๑๒. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและอำเภอต้องตรวจเยี่ยมและให้คำแนะนำ (๓ คน)
๑๓. จำนวนนักเรียนแต่ละห้องไม่ควรเกิน ๓๐ คน ครูจะได้ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง (๒ คน)
๑๔. ควรปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้นักเรียน (๒ คน)
๑๕. เนื้อหาคำใหม่ คำควบกล้ำมากเกินไปสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๒ (๑ คน)

(๒) คณิตศาสตร์

๑. หลักการและรูปแบบการสอนที่นำมาใช้

ครูสอนคณิตศาสตร์ดีเด่น จำนวน ๒๐๐ คน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการและรูปแบบการสอนที่ได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ดังนี้

๑.๑ หลักการและทฤษฎีที่เป็นแนวคิด มีดังนี้

๑. ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุดและมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างทั่วถึงทุกครั้ง (๔๔ คน)
๒. สอนให้เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เพื่อการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน (๗๒ คน)
๓. ให้นักเรียนปฏิบัติจริงด้วยตนเองจนเกิดความรู้ความเข้าใจโดยครูมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ/ที่ปรึกษา และให้การเสริมแรง - กำลังใจแก่นักเรียน (๓๔ คน)
๔. เน้นการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ /ทำซ้ำเป็นประจำ (๒๕ คน)
๕. สื่อมีความสำคัญและจำเป็นมาก ในการสอนทุกครั้งควรต้องมีสื่อประกอบ (๒๑ คน)
๖. เน้นการคิดและใช้เหตุผล มากกว่าการท่องจำ (๒๐ คน)
๗. การสอนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ควรสัมพันธ์กัน สอนแบบบูรณาการไปด้วยกัน (๖ คน)
๘. ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดี (๓ คน)

๑.๒ รูปแบบการสอนที่ใช้ คือ

๑. การสอนตามคู่มือครูของสสวท. (๑๕๓ คน)
๒. การสอนแบบเรียนปนเล่น (๖ คน)
๓. การสอนสอดแทรกการฝึกทักษะการคิดคำนวณ (๖ คน)
๔. การสอนแบบบูรณาการ (๖ คน)
๕. การสอนแบบวรรณิ (๓ คน)
๖. การสอนโดยใช้กระบวนการ ๔ ขั้น (๓ คน)
๗. การใช้ทักษะกระบวนการ ๔ ประการ (๓ คน)
๘. การสอนตามหลักการสอนของโพลยา (๒ คน)
๙. การสอนโดยใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง (๒ คน)
๑๐. การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง/บทบาทสมมุติ (๑ คน)

๑.๓ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ

๑. แก้ไขทันทีเมื่อพบข้อผิดพลาดหรือบกพร่องโดยการแนะนำและอธิบายข้อผิดพลาดนั้น ๆ เป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม (๔๘ คน)
๒. ชี้แนะและกระตุ้นนักเรียนด้วยคำถามเพื่อให้คิดหาเหตุผล และยกตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจ (๓๗ คน)
๓. ให้การเสริมแรงแก่นักเรียนทุกครั้งที่ทำถูก/ตอบถูก (๓๕ คน)
๔. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและตัวครูผู้สอน ความสามารถเฉพาะตัว ความเป็นกันเองของครู ความเป็นประชาธิปไตย ที่เต็มไปด้วยการยอมรับ และกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นทำให้สนุกสนาน น่าสนใจ และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (๒๓ คน)
๕. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเองกับนักเรียน ใกล้ชิดทำให้นักเรียนรักและไว้วางใจ คอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำอยู่เสมอ (๑๙ คน)
๖. ครูต้องสร้างอารมณ์ขัน มีเหตุผล ดินดีอยู่เสมอ ไม่ดุ/เข้มงวดเกินไป (๑๒ คน)
๗. ให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนให้มาก ให้ร่วมทำกิจกรรมทุกครั้ง (๑๐ คน)
๘. ให้โอกาสนักเรียนทำกิจกรรมอย่างช้า ๆ ไม่เร่งรัดเวลาการทำงาน ของนักเรียน (๓ คน)
๙. การใช้คำถามควรถามเป็นรายบุคคลไม่ถามรวมทั้งชั้นและถามให้ทั่วถึง (๑ คน)

๒. ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูสอนคณิตศาสตร์ดีเด่น จำนวน ๒๐๐ คน เมื่อวิเคราะห์แล้วปรากฏผลดังนี้

๒.๑ ขั้นเตรียมก่อนเริ่มสอน

๑. ทบทวนความรู้เดิม (๑๒๗ คน)
๒. ฝึกทักษะการคิดคำนวณก่อนเรียน (๗๗ คน)
๓. ทดสอบก่อนเรียน (๓๗ คน)
๔. บอกจุดประสงค์ก่อนเรียน (๗ คน)
๕. ให้นักเรียนนั่งสมาธิก่อนเรียน (๒ คน)

๒.๒ ชั้นสอน

๑. สอนนำเพื่อจูงใจให้เกิดความสนใจเรียน (๕๘ คน)
 - ครูใช้เกม เพลงและคำถามนำ/ซักถามเพื่อโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาใหม่กับความรู้เดิม (๗ คน)
๒. สอนเนื้อหาใหม่ ให้ทำกิจกรรมที่หลากหลายใช้สื่อให้มากๆ กิจกรรมที่นำมาใช้ได้แก่
 - (๑) เน้นการใช้สื่อ ของจริง รูปภาพ ฯลฯ สอนจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม (๑๔๗ คน)
 - (๒) เน้นการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย (๓๐ คน)
 - (๓) ให้นักเรียนปฏิบัติจริง (๒๕ คน)
 - (๔) ยกตัวอย่างมาสาธิต/ทำให้ดูเพื่ออธิบายให้นักเรียนเข้าใจ และให้นักเรียนทำตาม (๒๕ คน)
 - (๕) ให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์และช่วยเหลือกัน/ให้นักเรียนเก่งช่วยนักเรียนอ่อน (๑๗ คน)
 - (๖) สอน concept ก่อนให้เข้าใจโดยใช้คำถามนำ (๘ คน)
 - (๗) ใช้สถานการณ์/บทบาทสมมติ (๕ คน)
 - (๘) ใช้เกม (๕ คน)

๒.๓ ชั้นสรุป

๑. สรุปเป็นหลักการ กฎเกณฑ์หรือวิธีการ วิธีลัด โดย
 - (๑) นักเรียนช่วยกันสรุปและครูช่วยอธิบายเพิ่มเติมอีกครั้ง (๘๔ คน)
 - (๒) ครูเป็นผู้สรุปให้ (๔๔ คน)
 - (๓) ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป (๔๖ คน)
 - (๔) เสนอแนวการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน (๑๘ คน)
 - (๕) สรุปโดยใช้แบบฝึกหัดทดสอบความเข้าใจ (๑๓ คน)

๒. ทบทวนสูตรตอนท้ายชั่วโมงอีกครั้ง (๑ คน)

๒.๔ ชั้นฝึกทักษะ

- (๑) ฝึกจากหนังสือเรียน บัตรงาน แบบฝึกหัด (๑๑๕ คน)
- (๒) ให้ทำโจทย์พิเศษ/ให้นักเรียนฝึกตั้งโจทย์ปัญหา และคิดหาคำตอบด้วยตนเอง (๓๔ คน)
- (๓) ให้ทำการบ้าน (๑๓ คน)
- (๔) เสริมทักษะด้วยเกมหรือกิจกรรมต่าง ๆ (๑๑ คน)
- (๕) ฝึกทักษะการคิดคำนวณ (๑๑ คน)

๒.๕ ขั้นการวัดประเมินผลและซ่อมเสริม

(๑) ตรวจสอบงาน แบบฝึกหัด การบ้าน

- ครูตรวจด้วยตนเองอย่างละเอียดและแก้ไขข้อบกพร่องทันทีในชั่วโมง (๓๐ คน)
- ครูติดตาม เดินดูขณะนักเรียนปฏิบัติงานและคอยชี้แนะอย่างใกล้ชิด (๑๘ คน)
- ร่วมกันเฉลยแบบฝึกหัด/อภิปรายข้อบกพร่องที่พบและครูช่วยแนะนำแล้วแก้ไขปรับปรุง (๑๑ คน)

(๒) สังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะสอน/ร่วมกิจกรรม

- ถ้าไม่เข้าใจทบทวนใหม่/อธิบายซ้ำทันที (๕ คน)

(๓) ทดสอบหลังเรียน

- สอนเสริมพิเศษ/ซ่อมเสริมให้นักเรียนที่มีปัญหา (๓๗ คน)
- ให้การเสริมแรงแก่นักเรียนทุกครั้งที่ทำถูก (๓๕ คน)
- แจ้งผลการทดสอบให้นักเรียนรู้ทันทีทุกครั้ง (๒ คน)
- ให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้า (๒ คน)

(๔) ทดสอบระหว่างเรียนและให้การเสริมแรงหลังการประเมินทุกครั้ง (๑๑ คน)

๓. สื่อที่ใช้ในการสอน

ครูคณิตศาสตร์ดีเด่นจำนวน ๒๐๐ คน ได้ระบุเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการสอนเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้

๑. สื่อประเภทของจริง ของจำลอง รูปภาพ แผนภูมิ บัตรคำ (๑๔๑ คน)
๒. สื่อประเภทเกม/การแข่งขัน (๖๑ คน)
๓. สื่อที่ครูผลิตขึ้นเองโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น (๕๕ คน)
๔. เพลง (๓๕ คน)
๕. แบบฝึก/ชุดฝึกทักษะ (๒๗ คน)
๖. สื่อสำเร็จรูปที่โรงเรียนจัดหาให้ (๒๕ คน)
๗. บทเรียนสำเร็จรูป/ชุดการสอน (๑๘ คน)
๘. แบบฝึกหัด (๑๐ คน)
๙. แบบทดสอบเก่า (๓ คน)
๑๐. นิตาน (๒ คน)

๔. วิธีการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล ครูส่วนใหญ่ระบุว่าใช้การทดสอบหลังเรียน (๔๔ คน)

ทดสอบก่อนและหลังเรียน (๖๐ คน) ทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน (๒๕ คน)
ทดสอบระหว่างเรียนและหลังเรียน (๒๑ คน) ส่วนวิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ดังนี้

๑. ใช้การสังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรมและการซักถาม (๑๘๓ คน)
๒. ตรวจผลงาน แบบฝึกหัดและการบ้าน (๑๔๓ คน)
๓. ใช้การทดสอบย่อยตามจุดประสงค์เมื่อจบการสอนแต่ละหน่วยย่อย ๆ (๑๓๕ คน)
๔. ให้ทำบนกระดานดำ (๕ คน)

๕. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบในการสอนคณิตศาสตร์ของครูตีเด่นจำนวน ๒๐๐ คน มีดังนี้

๕.๑ ด้านตัวนักเรียน

(๑) ปัญหาการเรียน

๑. ทักชะการคิดคำนวณ บวก ลบ คูณ หาร ไม่คล่อง คิดเลขช้า (๕๔ คน)
๒. ไม่เข้าใจโจทย์ปัญหา แก้โจทย์ปัญหาไม่ได้ (๔๕ คน)
๓. พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ไม่ดี (๒๗ คน)
๔. ท่องสูตรคูณไม่ได้ (๑๔ คน)
๕. ไม่เข้าใจบทเรียน/เนื้อหาบางเรื่อง เช่น เรื่องหาร (๑๖ คน)
๖. ภาษาไม่ดี อ่านหนังสือไม่ออก-ไม่คล่อง (๗ คน)
๗. เขียนเลขกลับทิศทาง (๕ คน)

(๒) ปัญหาลักษณะนิสัย-สติปัญญา

๑. ไม่ชอบวิชานี้ คิดว่ายาก ไม่ถนัดเรียนวิชานี้ (๔๑ คน)
๒. สติปัญญาดำ เรียนช้า ไม่ทันเพื่อน (๓๒ คน)
๓. ไม่สนใจเรียน (๒๕ คน)
๔. ไม่ทำการบ้าน (๒๑ คน)
๕. ขาดเรียนบ่อย (๑๘ คน)
๖. ขาดความพร้อม (๑๗ คน)
๗. มีปัญหาครอบครัว/ยากจน/ขาดความอบอุ่น (๑๕ คน)
๘. นักเรียนมีความสามารถไม่เท่ากัน/แตกต่างกันมาก (๑๔ คน)
๙. ไม่มีอุปกรณ์การเรียน เช่น หนังสือเรียน สมุด ดินสอ (๑๑ คน)
๑๐. สุขภาพจิตไม่ดี (๖ คน)
๑๑. ใช้ภาษาถิ่น (๓ คน)

- ๑๒. ไม่รับผิดชอบ (๓ คน)
- ๑๓. ไม่รอบคอบ (๑ คน)
- ๑๔. ทำงานกลุ่มไม่เป็น (๑ คน)

แนวทางแก้ไขของครู

- ๑. ให้ฝึกทักษะการคิดคำนวณ ให้ทำแบบฝึกหัดเสริมทักษะ บวกลบ คูณ ทหาร การคิดเลขเร็วก่อนเรียนทุกวันๆ ละ ๕-๑๐ นาที (๕๒ คน)
- ๒. ให้ฝึกบ่อย ๆ / ฝึกประจำ / ฝึกติดต่อกัน (๓๔ คน)
- ๓. สอนซ่อมเสริม (๒๐ คน)
- ๔. ให้ท่องสูตรคูณก่อนหรือหลังเรียน (๑๕ คน)
- ๕. ให้เพื่อนช่วยสอน/เด็กเก่งสอนเด็กอ่อน (๘ คน)
- ๖. สอนปูพื้นใหม่เป็นรายบุคคล/เป็นกลุ่มย่อย สอนเพิ่มเติมให้ (๕ คน)
- ๗. ให้มีการแข่งขันและให้การเสริมแรงด้วยการชมเชยหรือให้รางวัลทุกครั้งที่นักเรียนทำสำเร็จ (๓ คน)
- ๘. ใช้กิจกรรมเสริม เกมช่วยสร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน น่าสนใจ ทำให้ตั้งใจเรียน (๒ คน)
- ๙. ครูช่วยเหลือ/ให้ยืมอุปกรณ์การเรียน (๒ คน)
- ๑๐. พบผู้ปกครองชี้แจงทำความเข้าใจและขอความร่วมมือ (๑ คน)
- ๑๑. ให้ทำงานเป็นกลุ่ม (๑ คน)

๕.๒ ด้านตัวครู

- ๑. งานรับผิดชอบมีมากหลายด้านทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน/การสอน/ตรวจงานและผลิตสื่อ (๔๑ คน)
- ๒. ไม่มีเทคนิคการสอน/ขาดความชำนาญในการสอนและใช้สื่อ (๒๘ คน)
- ๓. สอนไม่ทัน/ทำงานไม่ทันเวลา เช่น ตรวจงานไม่ทัน (๒๑ คน)
- ๔. ขาดความรู้ความเข้าใจบางเนื้อหา/เนื้อหาไม่คล่อง (๑๕ คน)
- ๕. ไม่ค่อยได้รับการอบรมความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับเทคนิคการสอน การผลิตสื่อ (๑๓ คน)
- ๖. สอนข้ามชั้น รวดรัดไม่ตามขั้นตอน (๑๐ คน)
- ๗. ไม่ตั้งใจสอน ไม่เตรียมการสอนล่วงหน้า (๑๐ คน)
- ๘. ขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำสื่อ (๗ คน)
- ๙. ไม่ใช้สื่อการสอน (๗ คน)
- ๑๐. พุดเร็ว ใจร้อน (๓ คน)

๑๑. ดุเกินไป (๓ คน)
๑๒. ไม่ชอบสอนวิชานี้ (๓ คน)
๑๓. ไม่ได้จบทางคณิตศาสตร์มา (๓ คน)
๑๔. ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน (๓ คน)
๑๕. ไม่มีจิตวิทยา (๒ คน)
๑๖. ไม่อุทิศเวลา/ไม่ให้การบ้านนักเรียน/ไม่สนใจนักเรียนที่เรียนอ่อน/ขาดความรู้ในการทำเครื่องมือวัดจุดประสงค์/การคมนาคมไม่สะดวกทำให้มีเวลาปฏิบัติงานน้อย (ประเด็นละ ๑ คน)

แนวทางแก้ไขของครู

- ให้นักเรียนเก่งช่วย/ให้นักเรียนตรวจกันเอง

๕.๓ ด้านอื่น ๆ

๑. ขาดแหล่งค้นคว้า หนังสือ วัสดุและสื่อ (๓๕ คน)
๒. ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อ (๑๕ คน)
๓. เนื้อหากับเวลาเรียนไม่สัมพันธ์กัน เนื้อหามากเกินไป (๑๔ คน)
๔. ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ไม่มีเวลาให้นักเรียน (๑๒ คน)
๕. เนื้อหาบางเรื่องไม่เหมาะกับนักเรียน ไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เช่น เรื่องเงิน (๑๑ คน)
๖. จำนวนนักเรียนมีมากเกินไปทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง (๖ คน)
๗. โรงเรียนมีกิจกรรมมากทำให้กระทบกระเทือนต่อเวลาเรียน (๔ คน)
๘. สถานที่เรียนไม่เหมาะกับการจัดกิจกรรม คับแคบ (๒ คน)

แนวทางแก้ไขของครู

๑. ขี้แจงขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง (๒ คน)
๒. ให้นักเรียนเก่งช่วยครู (๑ คน)

๖. ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ดีเด่น จำนวน ๒๐๐ คน ได้ให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่จะเป็นสิ่งสนับสนุนให้การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อย ดังนี้

๑. ให้มีการอบรม สัมมนาครูผู้สอนเกี่ยวกับเทคนิค วิทยาการใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน วิธีสอน และการผลิตสื่อทุกปี และพาไปดูงานที่อื่น (๒๔ คน)
๒. ครูต้องเสียสละเวลา ตั้งใจสอน รับผิดชอบ เตรียมการสอน (๒๐ คน)

๓. ต้องลดภาระหน้าที่อื่น ๆ ของครูลงให้รับผิดชอบงานสอนแต่เพียงอย่างเดียว เพื่อให้มีเวลาในการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ (๔ คน)
๔. เนื้อหามาก ต้องเพิ่มเวลาเรียนให้มากขึ้น (๔ คน)
๕. ควรจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการผลิตสื่อ/จัดหาสื่อให้เพียงพอ รวมทั้งให้จัดเอกสารความรู้เพื่อให้ครูและนักเรียนค้นคว้ามากกว่านี้ (๗ คน)
๖. ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนครูในการทำงานพัฒนาการเรียนการสอน (๖ คน)
๗. ครูต้องพัฒนาตน ขวนขวายหาความรู้ให้ทันสมัยเสมอ (๕ คน)
๘. เนื้อหาบางเรื่องไม่ต่อเนื่องกัน และบางเรื่องควรปรับใหม่เช่น เรื่องเงิน (๕ คน)
๙. หนังสือเรียนและแบบฝึกควรให้แข็งแรง สวยงาม น่าอ่าน/น่าสนใจ และมีคุณภาพ (๔ คน)
๑๐. ควรจัดครูที่มีความถนัดมาสอน (๔ คน)
๑๑. ควรจัดให้มีแบบฝึก/แบบวัดผลท้ายบทเรียนเพื่อทบทวน (๓ คน)
๑๒. ครูและผู้ปกครองควรติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (๓ คน)
๑๓. ควรมีการนิเทศการสอนของครู (๒ คน)
๑๔. ควรส่งเสริมให้มีการประกวดและเผยแพร่ผลงานการผลิตสื่อ (๑ คน)
๑๕. ควรมีการอบรมครูในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน (๑ คน)

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ของครูดีเด่นระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษา” ครั้งนี้ **วัตถุประสงค์ของการวิจัย** คือ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ในกลุ่มทักษะของครูดีเด่นระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในขอบข่ายของเรื่อง หลักการและรูปแบบการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในการสอน วิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ทำให้การเรียนการสอนในวิชาดังกล่าวได้บรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ **ประชากรกลุ่มตัวอย่าง** คือ ครูผู้สอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับการประเมินและคัดเลือกจากคณะกรรมการของจังหวัดให้เป็นครูดีเด่นระดับจังหวัดในระหว่างปีการศึกษา ๒๕๓๓-๒๕๓๖ ทั่วประเทศ จำนวนทั้งหมด ๔๕๖ คน **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ที่มีลักษณะข้อคำถามเป็นประเภทแบบตรวจสอบรายการ (check-list) และแบบคำถามปลายเปิด (open-ended question) ให้ตอบเสรีภายใต้หัวข้อหรือประเด็นที่กำหนดให้ ดังนี้ ส่วนที่ ๑ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง อันประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัวดังนี้ โรงเรียนที่สอน เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน ภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ และผลงานการสอนที่ผ่านมา และส่วนที่ ๒ แนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน อันประกอบด้วยข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักการและรูปแบบการสอนที่นำมาใช้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในการสอน วิธีการวัดและประเมินผล สภาพปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไขที่เคยใช้ได้ผล และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่จะทำให้การเรียนการสอนในวิชาดังกล่าวประสบความสำเร็จ **วิธีการรวบรวมข้อมูล** ได้ใช้วิธีการติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ทุกจังหวัดให้จัดส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มประชากรเป้าหมายในสังกัด เพื่อให้ตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนมายังกรมวิชาการทางไปรษณีย์ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ผลปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวนทั้งสิ้น ๓๔๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๐ **การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล** ได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ ในการหาค่า ความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย สำหรับข้อมูลในส่วนที่เป็น

แบบตรวจสอบรายการ (check-list) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในส่วนของข้อมูลที่เป็นแบบคำถามปลายเปิด (open-ended question) และหาค่าความถี่ของข้อความที่เป็นคำตอบโดยจัดกลุ่มแยกประเภทตามประเด็นของคำถาม ส่วนการนำเสนอข้อมูลได้แยกเสนอตามลักษณะของข้อมูลออกเป็น ๒ ส่วนคือ ส่วนที่ ๑ เสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยาย และส่วนที่ ๒ เสนอในรูปของความเรียง โดยเรียงตามลำดับ ความถี่จากมากไปหาน้อย

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

๑. ครูผู้สอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ดีเด่น จำนวน ๓๔๔ คน ส่วนใหญ่เป็นหญิงมีอายุระหว่าง ๓๐-๓๙ ปี มีประสบการณ์ในการสอน ทั้ง ๒ วิชา คือภาษาไทยและคณิตศาสตร์ โดยเฉลี่ยสอนมาแล้ว ๑๕ ปี ปัจจุบันสอนเกือบทุกวิชา และมีจำนวนชั่วโมงสอนเฉลี่ย ๒๑-๒๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ภาระหน้าที่พิเศษส่วนใหญ่เป็นครูประจำชั้น

๒. ครูกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ แยกเป็น ครูสอนภาษาไทยดีเด่น จำนวน ๑๔๔ คน เป็นชาย ๑๑ คน หญิง ๑๔๔ คน และครูสอนคณิตศาสตร์ดีเด่น จำนวน ๒๐๐ คน เป็นชาย ๔๑ คน หญิง ๑๕๙ คน ซึ่งส่วนใหญ่ผลงานการสอนที่ผ่านมาของครูดีเด่นเมื่อแยกเป็นรายวิชาเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยมีดังนี้

๒.๑ ภาษาไทย

- (๑) สื่อการสอนประเภท หุ่น แผนภูมิ แผ่นป้าย บัตรคำ ฯลฯ
- (๒) หนังสือส่งเสริมการอ่าน/เสริมประสบการณ์
- (๓) แบบฝึก/ชุดฝึกทักษะการอ่าน-เขียน
- (๔) ชุดการสอน/บทเรียนสำเร็จรูป
- (๕) เกมและปัญหา การแข่งขัน
- (๖) เพลง
- (๗) นิทาน/ตำนาน
- (๘) เอกสารประกอบบทเรียน
- (๙) หนังสือพจนานุกรมไทย
- (๑๐) ตัวอย่างการจัดห้องเรียนดี
- (๑๑) แบบซ่อมเสริมรายบุคคล

๒.๒ คณิตศาสตร์

- (๑) สื่อการสอนประเภท เครื่องชั่ง กล้องอเนกประสงค์ สามเหลี่ยม ฯลฯ
- (๒) แบบฝึกเสริมทักษะการคิดคำนวณ

- (๓) ชุดการสอน/บทเรียนสำเร็จรูป/บทเรียนสื่อประสม
- (๔) เกม/ของเล่น
- (๕) กิจกรรม/โครงการต่าง ๆ เช่น สวนคณิตชวนคิด คณิตคิดในใจ ฯลฯ
- (๖) หนังสือ/เทปเพลงประกอบการสอน
- (๗) เทคนิคการคิดคำนวณแบบต่าง ๆ
- (๘) ศูนย์การเรียนรู้
- (๙) รวมสูตรการคำนวณ

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครูดีเด่น

(๑) ภาษาไทย

๑. หลักการและรูปแบบการสอนที่นำมาใช้ (๕ อันดับแรก)

๑.๑ หลักการและทฤษฎีที่เป็นแนวคิด ครูภาษาไทยดีเด่นมุ่งเน้นในเรื่องต่อไปนี้

- ๑. การให้นักเรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคนและให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็น
- ๒. การให้นักเรียนได้ฝึกคิดค้นและปฏิบัติจริงด้วยตนเอง
- ๓. การฝึกทักษะ/การทำซ้ำบ่อย ๆ
- ๔. การพัฒนาทักษะ ทั้ง ๔ ด้าน ฟัง พูด อ่าน เขียน ไปพร้อม ๆ กัน โดยจัดการสอนให้สัมพันธ์กันทุกครั้ง
- ๕. การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑.๒ รูปแบบการสอนที่ใช้ คือ

- ๑. การสอนตามคู่มือกรมวิชาการ/ทักษะสัมพันธ์
- ๒. การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา
- ๓. การสอนแบบผสมผสาน
- ๔. การสอนแบบเรียนปนเล่น
- ๕. การสอนแบบบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ

๑.๓ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่ครูดีเด่นใช้ คือ

- ๑. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียน ได้แก่ การจัดห้องให้น่าอยู่ น่าเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้สนุกสนาน
- ๒. ให้คำแนะนำ และแก้ไขทันทีเมื่อพบปัญหาหรือข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียน

๓. เอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะร่วมกิจกรรมและบันทึกไว้ การประเมินนักเรียนตลอดเวลาขณะสอน
๔. ให้การเสริมแรงเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้มีบทบาทในการเรียนมากขึ้น
๕. ให้ความสนใจนักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายกรณีและช่วยซ่อมเสริมแก้ไขเป็นรายบุคคล

๒. ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน

๒.๑ ขั้นเตรียมก่อนเริ่มสอน

๑. ทดสอบก่อนเรียน/วัดความรู้พื้นฐาน/ดูความพร้อมของนักเรียน
๒. ทบทวนเนื้อหาเดิม
๓. แจ้งจุดประสงค์ก่อนเรียน
๔. ทำกิจกรรมเสริมก่อนเรียน

๒.๒ ขั้นสอน

๑. สอนนำเข้าสู่บทเรียน กิจกรรมที่ใช้ได้แก่ เพลง เกม นิทาน การสนทนา ชักถาม และอื่น ๆ ที่เร้าความสนใจ
๒. สอนเนื้อหาใหม่ กิจกรรมที่นำมาใช้ได้แก่ การทำงานกลุ่ม การอภิปรายซักถาม การค้นคว้า-รายงาน การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้ชุดการสอน/บทเรียนสำเร็จรูป

๒.๓ ขั้นฝึกทักษะ

๑. เน้นการฝึกทักษะทั้ง ๔ ด้านพร้อมกัน
๒. ให้ทำแบบฝึกหัด/ให้การบ้านทุกครั้ง
๓. จัดกิจกรรมเสริมทักษะต่าง ๆ ให้หลากหลาย

๒.๔ ขั้นสรุป

๑. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปร่วมกัน
๒. ครูสรุปให้นักเรียนฟัง
๓. ให้นักเรียนช่วยกันสรุป

๓. สื่อที่ใช้ในการสอน (๕ อันดับแรก)

๑. สื่อประเภทบัตรคำ แถบประโยค กระเป๋าค้นหา แผนภูมิ แผ่นป้าย รูปภาพ ภาพพลิก สมุดภาพ
๒. เกมหรือปริศนาคำทาย
๓. เพลง
๔. นิทาน ละคร หุ่น
๕. แบบฝึก/ชุดฝึกทักษะ

๔. วิธีการวัดและประเมินผล (๕ อันดับแรก)

๑. การสังเกตพฤติกรรม ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือปฏิบัติงานของนักเรียน
๒. การทดสอบตามจุดประสงค์ท้ายบทเรียน
๓. การซักถามและสัมภาษณ์ระหว่างเรียน
๔. การตรวจผลงาน และการทำแบบฝึกหัด
๕. การให้ค้นคว้าและทำรายงาน

๕. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข (๕ อันดับแรก)

๕.๑ ด้านตัวนักเรียน

๑. อ่านหนังสือไม่คล่อง จับใจความไม่ได้
๒. เขียนสะกดคำผิด วางวรรณยุกต์ผิดที่ เขียนกลับหน้าหลัง
๓. ออกเสียง ร ล ว และคำควบกล้ำไม่ได้ พูดไม่ชัด
๔. ใช้ภาษาถิ่น
๕. ไม่สนใจเรียน เบื่อหน่ายไม่รักการเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียน

แนวทางแก้ไขของครู คือ การซ่อมเสริมด้วยการฝึกบ่อย ๆ หรือฝึกทุกวัน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้แบบฝึก และการที่ครูทำตนเป็นตัวอย่างในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง

๕.๒ ด้านตัวครู

๑. มีชั่วโมงสอนมากหรือมีหน้าที่อื่นมาก ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอน หรือตรวจงานการบ้าน สอนซ่อมเสริมและทำสื่อ
๒. ขาดเทคนิควิธีสอน มีประสบการณ์น้อย
๓. ขาดความรับผิดชอบ ไม่ตั้งใจทำงาน ไม่เตรียมการสอน ไม่ตรวจการบ้าน ไม่สนใจนักเรียน และไม่ติดตามผล
๔. ขาดหลักเกณฑ์หรือความเข้าใจในการใช้ภาษา ไม่แม่นยำในเนื้อหา
๕. พูดเร็ว ใจร้อน ไม่เข้าใจเด็ก ขาดความอดทน

แนวทางแก้ไขของครู คือ นำงานไปทำที่บ้านหรือทำวันเสาร์-อาทิตย์ หรือใช้เวลาว่างช่วงเช้า-เย็น และช่วงพักกลางวัน การพยายามศึกษาจากคู่มือครู ปรัชชาศึกษานิเทศก์ จังหวัด และหาความรู้เพิ่มจากห้องสมุด

๕.๓ ด้านอื่น ๆ

๑. ขาดงบประมาณในการทำสื่อ
๒. ขาดแหล่งวิชาการ เอกสาร ตำรา และวัสดุอุปกรณ์

๓. ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่นักเรียนและไม่ให้ความร่วมมือ

๔. เนื้อหาและเวลาเรียนไม่สัมพันธ์กัน สอนไม่ทัน ทำให้นักเรียนขาดการฝึกทักษะ

๕. จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมีมากเกินไป ทำให้ครูดูแลไม่ทั่วถึง

แนวทางแก้ไขของครู คือ จัดซื้อหรือทำสื่อโดยใช้เงินส่วนตัวและพยายามใช้วัสดุในท้องถิ่นที่หาง่ายและประหยัด และพบผู้ปกครองเป็นระยะ ๆ

๖. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่จะช่วยให้การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (๕ อันดับแรก) คือ

๑. จัดอบรมครูให้มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับเทคนิคการสอน การผลิตและใช้สื่อหรือพาไปดูงานที่อื่นบ่อย ๆ
๒. ครูต้องเสียสละเวลาดูแลเอาใจใส่นักเรียนและมีความรับผิดชอบการเรียนการสอนให้มากขึ้น
๓. ครูต้องขยันหมั่นศึกษา พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์
๔. หน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดงบประมาณการผลิตสื่อหรือจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการฝึกทักษะให้มากขึ้นและเพียงพอ
๕. กรมวิชาการและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดทำต้นแบบสื่อเผยแพร่/แจกให้โรงเรียนและควรสนับสนุนการผลิตสื่อเพื่อการนำไปใช้

(๒) คณิตศาสตร์

๑. หลักการและรูปแบบการสอนที่นำมาใช้ (๕ อันดับแรก)

๑.๑ หลักการและทฤษฎีที่เป็นแนวคิด คือ

๑. ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด และมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างทั่วถึงทุกครั้ง
๒. สอนให้เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เพื่อการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน
๓. ให้นักเรียนปฏิบัติจริงด้วยตนเองจนเกิดความรู้ความเข้าใจโดยครูมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ/ที่ปรึกษา และให้การเสริมแรง-กำลังใจแก่นักเรียน
๔. เน้นการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ / ทำซ้ำเป็นประจำ
๕. สื่อมีความสำคัญและจำเป็นมาก ในการสอนทุกครั้งควรต้องมีสื่อประกอบ

๑.๒ รูปแบบการสอนที่ใช้ คือ

๑. การสอนตามคู่มือครูของ สสวท.
๒. การสอนแบบเรียนปนเล่น
๓. การสอนสอดแทรกการฝึกทักษะการคิดคำนวณ
๔. การสอนแบบบูรณาการ
๕. การสอนแบบวรรณิ
๖. การสอนโดยใช้กระบวนการ ๔ ขั้น

๑.๓ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ

๑. แก้ไขทันทีเมื่อพบข้อผิดพลาดหรือบกพร่องโดยการแนะนำและอธิบายข้อผิดพลาดนั้น ๆ เป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม
๒. ชี้แนะและกระตุ้นนักเรียนด้วยคำถามเพื่อให้คิดหาเหตุผลและยกตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจ
๓. ให้การเสริมแรงแก่นักเรียนทุกครั้งที่ทำถูก/ตอบถูก
๔. จัดบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและตัวครูผู้สอน ความสามารถเฉพาะตัว ความเป็นกันเองของครู ความเป็นประชาธิปไตยที่เต็มไปด้วยการยอมรับและกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น สนุกสนาน น่าสนใจและมีการแข่งขันทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเป็นประชาธิปไตย
๕. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเองกับนักเรียน ใกล้ชิด ทำให้นักเรียนรักและไว้วางใจ คอยให้ความช่วยเหลือและแนะนำอยู่เสมอ

๒. ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน

๒.๑ ขั้นเตรียมก่อนเริ่มสอน

๑. ทบทวนความรู้เดิม
๒. ฝึกทักษะการคิดคำนวณก่อนเรียน
๓. ทดสอบก่อนเรียน
๔. บอกจุดประสงค์ก่อนเรียน
๕. ให้นักเรียนนั่งสมาธิก่อนเรียน

๒.๒ ขั้นสอน

๑. สอนนำเพื่อจูงใจให้เกิดความสนใจเรียน
 - โดยครูใช้เกม เพลงและคำถามนำหรือการซักถามเพื่อโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาใหม่กับความรู้เดิม

๒. สอนเนื้อหาใหม่

-- ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้สื่อให้มากที่สุดกิจกรรมที่นำมาใช้ ได้แก่

- (๑) การใช้สื่อของจริง รูปภาพและอื่นๆ สอนจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม
- (๒) การทำกิจกรรมกลุ่มย่อย
- (๓) การให้นักเรียนปฏิบัติจริง
- (๔) การยกตัวอย่างมาสาธิตหรือทำให้ดูเพื่ออธิบายให้นักเรียนเข้าใจและให้นักเรียนทำตาม
- (๕) การให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์และช่วยเหลือกัน

๒.๓ ขั้นสรุป

๑. สรุปเป็นหลักการ กฎเกณฑ์ วิธีการ วิธีคิด โดย

- (๑) นักเรียนช่วยกันสรุปและครูอธิบายเพิ่มเติมอีกครั้ง
- (๒) ครูเป็นผู้สรุปให้
- (๓) ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป
- (๔) เสนอแนวการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- (๕) สรุปโดยใช้แบบฝึกหัดทดสอบความเข้าใจ

๒. ทบทวนสูตรตอนท้ายชั่วโมงอีกครั้ง

๒.๔ ขั้นฝึกทักษะ

๑. ฝึกจากหนังสือเรียน บัตรงาน แบบฝึกหัด
๒. ให้ทำโจทย์พิเศษหรือให้นักเรียนฝึกตั้งโจทย์ปัญหาเองและคิดหาคำตอบด้วยตนเอง
๓. ให้ทำการบ้าน
๔. เสริมทักษะด้วยเกมหรือกิจกรรมต่าง ๆ
๕. ฝึกทักษะการคิดคำนวณ

๒.๕ ขั้นการวัดประเมินผลและซ่อมเสริม

๑. ตรวจผลงาน แบบฝึกหัดและการบ้านโดย

- (๑) ครูตรวจด้วยตนเองอย่างละเอียดและแก้ไขข้อบกพร่องทันทีในชั่วโมง
- (๒) ครูติดตามเดินดูขณะนักเรียนปฏิบัติงานและคอยชี้แนะอย่างใกล้ชิด

- (๓) ร่วมกันเฉลยแบบฝึกหัดหรืออภิปรายข้อบกพร่องที่พบและครูช่วยแนะนำแล้วแก้ไขปรับปรุง
๒. สังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะสอนหรือร่วมกิจกรรม ถ้าไม่เข้าใจ ทบทวนใหม่หรืออธิบายซ้ำทันที
๓. ทดสอบหลังเรียน และสอนเสริมพิเศษ หรือซ่อมเสริมให้นักเรียนที่มีปัญหา และมีการเสริมแรงให้แก่ นักเรียนทุกครั้งที่ทำถูก แจงผลการทดสอบให้นักเรียนรู้ทันทีทุกครั้ง ให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้า
๔. ทดสอบระหว่างเรียนและให้การเสริมแรงหลังการประเมินทุกครั้ง

๓. สื่อที่ใช้ในการสอน (๕ อันดับแรก)

๑. สื่อประเภทของจริง ของจำลอง รูปภาพ แผนภูมิ บัตรคำ
๒. สื่อประเภทเกม/การแข่งขัน
๓. สื่อที่ครูผลิตขึ้นเองโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น
๔. เพลง
๕. แบบฝึก/ชุดฝึกทักษะ

๔. วิธีการวัดและประเมินผล

๑. ใช้การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะทำกิจกรรมและจากการซักถาม
๒. ตรวจผลงาน แบบฝึกหัดและการบ้าน
๓. ใช้การทดสอบย่อยตามจุดประสงค์เมื่อจบการสอนแต่ละหน่วยย่อย ๆ
๔. ให้ทำบนกระดานดำ

๕. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

๕.๑ ด้านตัวนักเรียน

- ๑ ทักษะการคิดคำนวณ บวก ลบ คูณ หาร ไม่คล่อง คิดเลขช้า
๒. ไม่เข้าใจโจทย์ปัญหา แก้โจทย์ปัญหาไม่ได้
๓. พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ไม่ดี
- ๔.ท่องสูตรคูณไม่ได้
๕. ไม่เข้าใจบทเรียนหรือเนื้อหาบางเรื่อง เช่น เรื่องหาร

แนวทางแก้ไขของครู คือ ให้ฝึกทักษะการคิดคำนวณ ให้ทำแบบฝึกหัดเสริมทักษะ บวก ลบ คูณ หาร การคิดเลขเร็วก่อนเรียนทุกวัน วันละ ๕-๑๐ นาที ให้ฝึกบ่อย ๆ ฝึกประจำ ฝึกติดต่อกัน สอนซ่อมเสริม ให้ท่องสูตรคูณก่อนหรือหลังเรียน และให้เพื่อนช่วยสอนหรือเด็กเก่งสอนเด็กอ่อน

๕.๒ ด้านตัวครู

๑. งานรับผิดชอบมีมากและหลายด้านทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน การสอน การตรวจงานและผลิตสื่อ
๒. ไม่มีเทคนิคการสอนหรือขาดความชำนาญในการสอนและใช้สื่อ
๓. สอนไม่ทัน/ทำงานไม่ทันเวลา เช่น ตรวจงานไม่ทัน
๔. ขาดความรู้ความเข้าใจบางเนื้อหา/เนื้อหาไม่คล่อง
๕. ไม่ค่อยได้รับการสอนหรืออบรมความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับเทคนิคการสอน การผลิตสื่อ

แนวทางแก้ไขของครู คือ ให้นักเรียนเก่งช่วย ให้นักเรียนตรวจกันเอง กรณีสอนไม่ทัน/ทำงานไม่ทันเวลา

๕.๓ ด้านอื่น ๆ

๑. ขาดแหล่งค้นคว้า หนังสือ วัสดุและสื่อ
๒. ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อ
๓. เนื้อหากับเวลาเรียนไม่สัมพันธ์กัน เนื้อหามากเกินไป
๔. ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ ไม่มีเวลาให้นักเรียน
๕. เนื้อหาบางเรื่องไม่เหมาะกับนักเรียน ไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เช่นเรื่อง เงิน

แนวทางแก้ไขของครู คือ ชี้แจงขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง และให้นักเรียนเก่งช่วยครู

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ให้มีการอบรมสัมมนาครูผู้สอนเกี่ยวกับเทคนิควิทยาการใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน วิธีสอนและการผลิตสื่อทุกปี และพาไปดูงานที่อื่น ๆ
๒. ครูต้องเสียสละเวลา ตั้งใจสอน รับผิดชอบ เตรียมการสอน
๓. ต้องลดภาระหน้าที่อื่น ๆ ของครูลงให้รับผิดชอบงานสอนแต่เพียงอย่างเดียว เพื่อให้มีเวลาในการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่
๔. เนื้อหามาก ต้องเพิ่มเวลาเรียนให้มากขึ้น
๕. ควรจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการผลิตสื่อ หรือจัดหาสื่อให้เพียงพอ รวมทั้งให้จัดเอกสารความรู้ เพื่อให้ครูและนักเรียนค้นคว้ามากกว่านี้

อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ดีเด่น

ส่วนใหญ่เป็นหญิงและมีอายุระหว่าง ๓๐-๓๕ ปี มีประสบการณ์ในการสอนทั้งวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์โดยเฉลี่ยประมาณ ๑๕ ปี และขณะปัจจุบันก็ทำการสอนเกือบทุกวิชา โดยมีจำนวนชั่วโมงสอนเฉลี่ย ๒๑-๒๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีภาระหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากการสอนคือเป็นครูประจำชั้น ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาทั่วไปที่ส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะสอนประจำชั้น รับผิดชอบการสอนเกือบหมดทุกวิชา ยกเว้นวิชาพิเศษ เช่น พลศึกษา จริยศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรีและนาฏศิลป์ งานเกษตรหรืองานเลือกอื่น ๆ ที่อาจจะมีความพิเศษช่วยสอน จุดนี้อาจจะมีข้อดีในแง่ของความใกล้ชิดระหว่างครูกับนักเรียน ทำให้ครูรู้จักและเข้าใจนักเรียนดีขึ้น แต่ก็มีข้อเสียในเรื่องเวลาที่ครูต้องใช้ในการวางแผน เตรียมและจัดทำแผนการสอนให้ครบทุกวิชาซึ่งเป็นภาระที่หนักสำหรับครู

ผลงานการสอนที่ผ่านมาของครูผู้สอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ดีเด่นส่วนใหญ่เป็นการผลิตสื่อการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการสอนของครู รองลงไปคือ แบบฝึกหรือชุดฝึกทักษะ ชุดการสอนและบทเรียนสำเร็จรูป เกม เพลง ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า มีลักษณะคล้ายกันทั้ง ๒ วิชาเนื่องจากเป็นวิชาทักษะ รูปแบบการสอนที่ครูใช้จึงเป็นการจัดการสอนจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม และมุ่งเน้นการฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของนักเรียนมากที่สุด

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครูดีเด่น

๑. หลักการและรูปแบบการสอนที่นำมาใช้

๑.๑ หลักการและทฤษฎีที่เป็นแนวคิด

ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ดีเด่นส่วนใหญ่มีหลักการและทฤษฎีที่เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนในวิชาดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด ให้มีโอกาสดำเนินความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างทั่วถึงทุกครั้ง รองลงไปคือ การให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และเน้นการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ เป็นประจำ ตลอดจนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑.๒ รูปแบบการสอนที่ใช้

ผลการวิจัยพบว่า ครูสอนภาษาไทยดีเด่นส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบการสอนตามคู่มือของกรมวิชาการคือการสอนที่เน้นทักษะสัมพันธ์ รองลงไปคือ การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา การสอนแบบผสมผสาน การสอนแบบเรียนปนเล่น และการสอนแบบบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ส่วนวิชาคณิตศาสตร์ ผลปรากฏว่า ครูดีเด่นส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการสอนตามคู่มือครูของสสวท. รองลงไปคือ การสอนแบบเรียนปนเล่น การ

สอนสอดแทรกการฝึกทักษะการคิดคำนวณ การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบวรรณิ และการสอนโดยใช้กระบวนการ ๔ ขั้น

๑.๓ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ตีเด่นส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องการที่ครูควรให้คำแนะนำหรือแก้ไขทันทีเมื่อพบปัญหาข้อผิดพลาด หรือข้อบกพร่องในการเรียนของนักเรียน การชี้แนะและกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาเหตุผล การเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด การให้ความสนใจสังเกตพฤติกรรมและเสริมแรงแก่นักเรียนเพื่อ สร้างแรงจูงใจให้สนใจและมีบทบาทในการเรียนมากขึ้นรวมถึงการสร้างบรรยากาศการเรียน การสอนในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียน โดยเน้นบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย สนุกสนาน น่าสนใจ น่าอยู่ น่าเรียน ฯลฯ เหล่านี้จะเป็นส่วนช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น

๒. ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่ม ทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ตีเด่นส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

๒.๑ ขั้นเตรียมก่อนเริ่มสอน ประกอบด้วยกิจกรรมเหล่านี้ คือ ทบทวน ความรู้/เนื้อหาเดิม การทดสอบก่อนเรียน การแจ้งจุดประสงค์ก่อนเรียนและการทำกิจกรรม เสริมก่อนเรียนเพื่อฝึกทักษะพื้นฐาน

๒.๒ ขั้นสอน เริ่มด้วย การใช้กิจกรรมต่างๆ เพื่อสอนนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ครูจะใช้การสนทนาซักถาม เพื่อจูงใจความสนใจและโยงความสัมพันธ์ระหว่าง เนื้อหาใหม่กับความรู้เดิม แล้วจึงต่อด้วยการสอนเนื้อหาใหม่ ซึ่งกิจกรรมที่ครูสอนภาษา ไทยและคณิตศาสตร์ใช้เหมือนกันในขั้นนี้คือ การทำกิจกรรมกลุ่ม ส่วนกิจกรรมที่ใช้เฉพาะ ในการสอนภาษาไทยส่วนใหญ่ นอกเหนือจากการทำงานกลุ่มแล้วก็ได้แก่การอภิปรายซักถาม การค้นคว้ารายงาน การแสดงบทบาทสมมติ การใช้ชุดการสอนหรือบทเรียนสำเร็จรูป แต่ ในการสอนคณิตศาสตร์กิจกรรมที่ใช้มุ่งเน้นการให้นักเรียนปฏิบัติจริง การยกตัวอย่างมา สาธิตหรือทำให้ดูและให้นักเรียนทำตาม การให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์และช่วยเหลือ กัน

๒.๓ ขั้นสรุป กิจกรรมในขั้นนี้ส่วนใหญ่ครูจะให้นักเรียนช่วยกันสรุปและ ครูช่วยอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์อีกครั้ง

๒.๔ ขั้นฝึกทักษะ ครูส่วนใหญ่เน้นการให้นักเรียนฝึกทักษะโดยการทำ แบบฝึกหัดหรือการบ้าน รองลงไปคือ การใช้กิจกรรมเสริมอื่น ๆ ที่หลากหลายโดยในวิชา ภาษาไทยนั้นจะเน้นการฝึกทักษะทั้ง ๔ ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ไปพร้อมๆกัน ส่วน วิชาคณิตศาสตร์นั้นมุ่งเน้นฝึกทักษะการคิดคำนวณเป็นสำคัญ

๓. สื่อที่ใช้ในการสอน

ครูผู้สอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ที่เด่นส่วนใหญ่จะใช้สื่อประกอบการสอนของครูเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ สื่อที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นสื่อประเภท ของจริง ของจำลอง บัตรคำ แผนภูมิ รูปภาพต่าง ๆ รองลงไปคือ การใช้เกม การแข่งขัน เพลง และแบบฝึกทักษะ

๔. วิธีการวัดและประเมินผล

ครูผู้สอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย-คณิตศาสตร์) ที่เด่นส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะทำกิจกรรมหรือปฏิบัติงานร่วมกันและจากการซักถาม

ผลการวิจัยในส่วนนี้โดยสรุปสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดในการสอนวิชากลุ่มทักษะ ที่ว่าการสอนวิชาทักษะโดยทั่วไปนั้น ควรจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- (๑) การปลูกฝังทักษะที่จำเป็น
- (๒) การฝึกให้เกิดทักษะ
- (๓) การจัดประสบการณ์เพื่อช่วยให้เด็กใช้ทักษะอย่างกว้างขวาง และ
- (๔) การแก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นตอนทั้ง ๔ นี้จะช่วยให้การสอนนั้นได้ผลดียิ่งขึ้นโดยเฉพาะในการสอนภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสอนภาษาไทยที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า การที่จะสอนภาษาไทยให้ได้ผลดีนั้น ต้องสอนโดย

- (๑) ฝึกฝนทักษะทั้ง ๔ ให้สัมพันธ์กัน
- (๒) สอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น
- (๓) สอนโดยมีกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกการใช้ภาษาให้มากที่สุด
- (๔) สอนให้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ที่กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้สรุปผลเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ตลอดจนหนังสือที่ครูนำมาใช้ประกอบการทดลองสอนในวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ซึ่งพบว่าสามารถนำมาใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีข้อเสนอแนะพอสรุปได้ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ/กรมวิชาการ

๑. ควรนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ของโรงเรียนประถมศึกษาทุกปี
๒. ควรมีการติดตาม ประเมินผล การเรียนการสอนเป็นระยะ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูได้มีการตื่นตัวและปรับปรุงรูปแบบการสอนของตนอยู่เสมอ

๒. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารโรงเรียน

๑. ควรจัดหาหลักสูตร คู่มือครู สื่อ และงบประมาณต่าง ๆ ให้ครูเพื่อใช้ในการจัดเตรียมสื่อ และวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการ
๒. ควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ครูเข้าร่วมอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านต่าง ๆ อยู่เสมอ
๓. ควรอำนวยความสะดวกและให้กำลังใจครู ด้วยการสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถ
๔. ควรจัดและสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน โดยเน้นเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูได้ตื่นตัวและมีความสนใจในการสอนที่จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๕. ควรลดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านอื่น ๆ ของครูให้น้อยลง เพื่อให้มีเวลาสอนอย่างเต็มที่

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับศึกษานิเทศก์จังหวัด/อำเภอ

๑. ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพการทำงาน of ครูในทุก ๆ ด้านอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง
๒. ควรจัดทำเอกสารความรู้เพื่อเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ ในกรณีที่ไม่สามารถไปนิเทศได้ด้วยตนเอง
๓. ควรมีการสอบถามความต้องการของครูก่อนที่จะไปทำการนิเทศและควรมีการติดตามผลการนิเทศหลังจากนิเทศ ทุกครั้ง
๔. ควรใช้วิธีการต่าง ๆ ในการนิเทศ เช่น การสาธิตการสอน การประชุมปฏิบัติการ การทัศนศึกษา เป็นต้น

๔. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

๑. ควรศึกษาหนังสือเรียนและคู่มือการสอนวิชาต่าง ๆ ให้เข้าใจและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากที่สุด โดยปรับให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โรงเรียน นักเรียน

๒. ควรใช้วิธีสอน หลาย ๆ วิธี โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา เพศ วัย ของนักเรียนและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
๓. การใช้สื่อการสอน จะทำให้บทเรียนน่าสนใจมากขึ้น ครูจึงควรใช้และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อหา วัยของนักเรียน และควรใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวและมีความสนใจเนื้อหาวิชามากขึ้น
๔. ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประเภทต่าง ๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียน สนใจในวิชานี้ให้มากขึ้น โดยคำนึงว่ากิจกรรมนั้น ๆ ต้องช่วยในการฝึกทักษะที่ ต้องการ
๕. ควรใช้วิธีการประเมินผลหลาย ๆ วิธี โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับกิจกรรม เนื้อหาและช่วงเวลาที่วัด และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมกับจุดประสงค์การเรียนรู้

บรรณานุกรม

กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รายงานการประเมิน
ความก้าวหน้าคุณภาพนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ระดับประเทศ
ปีการศึกษา ๒๕๓๒ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๔.

.....รายงานการประเมินความสามารถทางภาษาไทยของนักเรียนชั้น ป.๑-๖
ปีการศึกษา ๒๕๓๔ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๗.

กรมวิชาการ หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓)
ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๒.

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ รายงานเรื่องสภาพและผลการจัดการศึกษาระดับ
ประถมศึกษาระหว่าง ปี พ.ศ.๒๕๓๐-๒๕๓๖ (ฉบับโรเนียว) กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๗.

.....การวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนการสอนระดับ
ประถมศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๓.

ปรีชา วิหคโต ดร. รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
ภาษาไทยและสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (ฉบับโรเนียว) มหา
วิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๕.

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ รายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตร
ปีการศึกษา ๒๕๓๕ ระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ (ฉบับโรเนียว) กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๗.

ภาคผนวก

รูปแบบการสอนที่ครูดีเด่นใช้ในการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์)

รูปแบบการสอนภาษาไทย

๑. การสอนตามคู่มือกรมวิชาการ/ทักษะสัมพันธ์

๑.๑ รูปแบบที่ ๑: ขั้นตอนการสอน

๑. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

นำเข้าสู่บทเรียนโดย

- เพลง/เกม ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอน
- บทบาทสมมุติ

๒. ขั้นฝึกทักษะ

- ฝึกเขียนตามคำบอกทุกวัน ก่อนสอน วันละ ๕ คำ

๓. ขั้นสอน

- สอนตามแผนการสอน/คู่มือครู

๔. ขั้นทดสอบ

ทดสอบหลังสอน โดย

- สนทนา ชักถาม
- สังเกตพฤติกรรม
- ใช้แบบทดสอบ

๑.๒ รูปแบบที่ ๒: ขั้นตอนการสอน

๑. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- ใช้เพลง/เกมที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอน

๒. ขั้นสอนและฝึกทักษะ

- ฝึกการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอน

๓. ขั้นสรุป

- ให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑.๓ รูปแบบที่๓: ขั้นตอนการสอน

๑. ชี้นำ

ใช้กิจกรรมเสริมก่อนเรียนเนื้อหา ๕-๗ นาที เช่น

- ให้นักเรียนเขียนคำพร้อมความหมายลงในบัตรคำ
- เขียนตามคำบอก

๒. ขั้นทดสอบก่อนเรียน

- ทดสอบก่อนสอน ๕-๑๐ ข้อ

๓. ขั้นสอน

- แจ้งเนื้อหาที่จะเรียน และบอกจุดประสงค์การเรียนรู้
- นำสนทนาและใช้คำถามกระตุ้นให้คิด
- แบ่งกลุ่มทำงาน
- หารายงานหน้าชั้น

๔. ขั้นสรุป

- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปโดยใช้สื่อประกอบและให้นักเรียนจดบันทึก
- เล่นเกมเพื่อเพิ่มความจำและความเข้าใจ

๕. ขั้นทดสอบหลังเรียน

- ทดสอบหลังเรียนและให้การบ้าน

๑.๔ รูปแบบที่๔: ขั้นตอนการสอน

๑. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- เสนอภาษาไทยวันละคำ
- ใช้กิจกรรมช่วยกันอ่านป็นกันฟัง

๒. ขั้นสอน

- ครูซักถามเรื่องจากกิจกรรมข้อ ๑ สอนคำที่ควรศึกษาจากบทเรียน
- อ่านออกเสียง แดมประโยคที่ครูเตรียมไว้
- อ่านจับใจความเรื่อง และตอบคำถาม
- ฝึกเขียนประโยค อธิบายการใช้คำในการแต่งประโยค
- เล่นเกม

๓. ขั้นสรุป

- สรุปเนื้อหาที่เรียน

๒. การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา

ขั้นตอนการสอน

๑. ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง
๒. ให้นักเรียนเล่าเรื่องกลับ ลำดับเรื่อง สทนา หรืออภิปรายเกี่ยวกับเรื่อง อ่านออกเสียงและแสดงบทบาทสมมติ
๓. เขียนเรื่องร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน (ทำหนังสือเล่มเล็ก)
๔. นักเรียนทำหนังสือเล่มใหญ่
๕. เล่นเกมหรือกิจกรรมเสริมทักษะทางภาษาอื่นๆ

๓. การสอนแบบผสมผสาน

๓.๑ การสอนแบบผสมผสานระหว่างมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนตามคู่มือกรมวิชาการ

ขั้นตอนการสอน

ใช้ขั้นตอนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา ทั้ง ๕ ขั้น โดยใช้หนังสือหรือเรื่องที่ครูแต่งขึ้นเองแล้วจึงใช้หนังสือเรียนและแบบฝึกหัดของกรมวิชาการเสริมต่อตอนท้าย ทำให้เด็กเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

๓.๒ การสอนแบบผสมผสานระหว่างมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสะกตคำ ๗ ขั้น

ขั้นตอนการสอน

๑. การสร้างประสบการณ์ทางภาษาในบทเรียน

ขั้นนี้นำเอาขั้นตอนของการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษามาผสมผสาน เช่น การเล่าเรื่องจากภาพให้นักเรียนฟัง นักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องกลับ-บอกให้ครูเขียนแล้วอ่านเรื่องพร้อมกัน เขียนเรื่องที่เล่าในแผ่นกระดาษ วาดภาพประกอบ รวมเย็บเล่มทำหน้าปก แหว่นไว้มุมห้องเพื่อฝึกอ่านเวลาว่าง

๒. การฝึกอ่านในใจ

อ่านในใจจากบทเรียน แล้วตอบคำถามจับใจความของเรื่องทำอ่านและทำแบบฝึกหัด

๓. การอ่านและการเขียนสะกตคำ

อ่านและเขียนสะกตคำ แจกลูกในบทเรียน ทำแบบฝึกหัดและเขียนตามคำบอกของครู

๔. การอ่านออกเสียงและคัดลายมือ

อ่านออกเสียงบทเรียน คัดลายมือแล้ววาดภาพประกอบ

๕. การแต่งประโยค

- นำคำใหม่ในบทเรียนมาแต่งประโยค วาดภาพประกอบรวมเย็บเล่ม
- ทำแผ่นภาพ (แถบประโยค) วาดภาพประกอบรวมเย็บเล่ม

๖. การสอนเสริมบทเรียนและบทร้อยกรอง

อ่านและเขียนเรื่องในแผ่นกระดาษ ทำแผ่นปก รวมเย็บเล่มแขวนไว้มุมห้องเพื่อฝึกอ่านเวลาว่าง

๗. การสอนซ่อมเสริม

สอนซ่อมเสริมการเขียนคำใหม่และคำยากในบทเรียน ให้เขียนตามคำบอก

๕. การสอนแบบเรียนปนเล่น

การสอนแบบเรียนปนเล่นเป็นการสอนจากง่ายไปหายาก โดยใช้กระบวนการกลุ่ม สอดแทรกทุกครั้งเพื่อให้เด็กเกิดการตื่นตัว แข่งขัน สนุกสนานและรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และพยายามใช้เด็กสอนเด็กกันเองแล้วครูสรุป

ขั้นตอนการสอน

๑. ชำนาญ

- ให้นักเรียนร้องเพลงหรือแสดงบทบาทสมมติ

๒. ชำนาญ

- ให้นักเรียนร่วมกิจกรรม โดยการพูด อภิปราย การทำงานกลุ่ม การอ่าน เขียนคำศัพท์

๓. ชำนาญ

- ให้นักเรียนสรุปบทเรียน
- ครูสรุปด้วยเพลง

๕. การสอนจากการอ่านคำใหม่

ขั้นตอนการสอน

๑. ชำนาญ

- ใช้เพลง/เกม ที่สอดคล้องกับเนื้อหา

๒. ชำนาญ

- ทบทวนคำที่เรียนในช่วงโมงก่อน

๓. ขั้นสอน

- สอนคำใหม่ ๘-๑๒ คำ ฝึกให้นักเรียนอ่านตาม
- แบ่งกลุ่มนักเรียน หาความหมายของคำและแต่งประโยค
- ตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าชั้น
- ให้นักเรียนอ่านในใจ อ่านออกเสียง และครูซักถามเนื้อหาที่อ่าน

๔. ขั้นสรุป

- นักเรียนเขียนคำใหม่ ความหมายและแต่งประโยคในพจนานุกรมตนเอง

๖. การสอนแบบเน้นทักษะกระบวนการ

ขั้นตอนการสอน

๑. ขั้นเข้าใจ

- ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยคและถ้อยคำสำนวนต่างๆ ตลอดจนสัญลักษณ์ รูปภาพ เครื่องหมาย

๒. ขั้นนำไปใช้

- ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทักษะ ฟัง พูด อ่าน เขียน จนสามารถนำไปใช้สื่อสารตามสถานการณ์ต่างๆ ได้

๓. ขั้นวิเคราะห์

- ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามขั้นตอน วิเคราะห์ คำศัพท์ โครงสร้างประโยค และความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังเรียน

๔. ขั้นสังเคราะห์

- ผู้เรียนนำมวลความรู้ไปถ่ายทอดทางภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจ

๕. ขั้นประเมินค่า

- ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่จะนำภาษาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๗. การสอนที่เน้นการฝึกทักษะทั้ง ๔

ขั้นตอนการสอน

๑. ทักษะการฟัง วิธีการสอนใช้

- การบรรยาย สัมภาษณ์ ซักถาม และฟังจากเทปบันทึกเสียง สารคดี ฟัง ได้แก่ เพลง นิทาน ข่าว การอภิปราย การโต้เถียง ฯลฯ

๒. ทักษะการพูด ใช้กิจกรรมต่อไปนี้

- กระบวนการกลุ่ม ฝึกการอภิปราย ได้วาทิ เล่านิทาน ละคร
- การแสดงบทบาทสมมติ
- การสร้างสถานการณ์จำลอง
- การพูดรายงานหน้าชั้น แนะนำตนเอง ทำหน้าที่พิธีกร

๓. ทักษะการอ่าน เน้นการอ่าน ๒ ประเภท คือ

- อ่านออกเสียง ได้แก่ อ่านคำยาก อ่านคำใหม่ อ่านบทร้อยกรอง-บทร้อยแก้ว เทคนิควิธีที่ใช้ในการสอน คือ ให้อ่านตามครู หรืออ่านพร้อมกับเทปบันทึกเสียงโดยอ่านเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม
- อ่านในใจ เน้นการอ่านจับใจความ และวิธีการอ่าน เทคนิควิธีการสอนคือ ให้ฝึกอ่านเรื่องสั้นๆ แล้วตอบคำถาม หรืออ่านบทเรียนแล้วทำแบบฝึกหัด

๔. ทักษะการเขียน เน้นการเขียน ๔ ประเภท คือ

- เขียนตามคำบอก เช่น เขียนคำใหม่ คำยาก คำที่มีตัวการันต์ คำควบกล้ำ คำราชาศัพท์ ฯลฯ
- คัดลายมือ คัดตัวบรรจงเต็มบรรทัด-ครึ่งบรรทัด คัดตัวหวัดแถบบรรจง
- การนำภาษาไปใช้ ได้แก่ การเขียนตามจินตนาการ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ การจัดบันทึก การเขียนรายงาน การเขียนเรียงความ-ย่อความ การเขียนจดหมาย
- การเขียนเดิมคำ การเขียนบรรยายภาพ

กิจกรรมการสอนฝึกเขียนนี้ อาจให้นักเรียนฝึกเขียนพร้อมกันทั้งชั้น หรือแบ่งกลุ่มช่วยกันเขียน เขียนรายบุคคล เขียนตามคำสั่งในเกม เป็นต้น

๔. การสอนจากการสังเกต-การฝึกให้ชำนาญ

ขั้นตอนการสอน

๑. นำเข้าสู่บทเรียน
๒. สาธิตหรือยกตัวอย่าง
๓. ฝึกหัดปฏิบัติ
๔. สรุปเนื้อหา
๕. ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ

รูปแบบการสอนคณิตศาสตร์

๑. การสอนตามคู่มือของครู สสวท.

ขั้นตอนการสอน

๑. ชี้นำ

ทบทวนความรู้เดิม

๒. ชี้นสอน

สอนเนื้อหาใหม่ โดย

- ใช้สื่อประกอบของจริง รูปภาพ สัญลักษณ์
- ใช้กิจกรรมเพลง เกม
- ใช้กิจกรรมเสริม เช่นการจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียน
- ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน ถ้าไม่เข้าใจก็ทบทวนหรือสอนใหม่ ถ้าเข้าใจจึงผ่านไปขั้นสรุปต่อไป

๓. ชี้นสรุป

สรุปเป็นวิธีลัด หรือความคิดรวบยอด

๔. ชี้นฝึกทักษะ

ทำแบบฝึกหัดในหนังสือเรียน บัตรงาน

๕. ชี้นประเมินผล

ตรวจสอบผลการเรียนและการนำไปใช้ ถ้าไม่ผ่านก็จัดการสอนซ่อมเสริมถ้าผ่านก็สอนเนื้อหาใหม่ต่อไป

๒. การสอนแบบเรียนปนเล่น

ขั้นตอนการสอน

๑. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- โดยใช้เพลง เกมหรือ การแข่งขันคิดเลขเร็ว

๒. ชี้นสอน

- ๒.๑ ทดสอบรู้พื้นฐาน ที่สัมพันธ์กับเนื้อหาที่จะเรียนต่อไป
- ๒.๒ อธิบายบททวนพ้องความรู้เดิมก่อน
- ๒.๓ สอนเนื้อหาใหม่ โดยใช้ภาพ สื่ออื่นๆ ประกอบคำอธิบายทีละขั้นตอน ให้ชัดเจน
- ๒.๔ ยกตัวอย่าง วิธีทำ ตามนักเรียนทีละคน ให้ช่วยกันคิดหาวิธีทำ จนเข้าใจ

แล้วแนะเทคนิควิธีคิดที่ง่าย ๆ แนะนำข้อผิดพลาดที่นักเรียนมักทำผิดหรือเข้าใจผิด

๒.๕ ให้นักเรียนยกตัวอย่างโจทย์เอง และช่วยกันคิดบนกระดานก่อนที่จะทำแบบฝึกหัด

๓. ขั้นสรุปบทเรียน

- ให้แข่งขันการคิดเลขด้วยเกม หรือคิดเลขเร็ว

๔. ขั้นฝึกทักษะ

- ให้ทำแบบฝึกหัดตามตัวอย่าง ครูเดินตรวจทีละคน หากพบนักเรียนที่ทำไม่ได้ให้อธิบายทันทีก่อนให้การบ้าน

๕. ขั้นประเมินผล

- เมื่อจบบทเรียนให้วัดจุดประสงค์

๓. รูปแบบการสอนสอดแทรกการฝึกทักษะการคิดคำนวณ

๓.๑ รูปแบบที่ ๑: ขั้นตอนการสอน

ก่อนหรือหลังเรียนคณิตศาสตร์ในแต่ละวันครูใช้เวลา ๕-๑๐ นาทีให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดคำนวณกิจกรรมที่ใช้คือ

๑. ฝึกการท่องสูตรคูณทุกครั้งที่มีการเรียนคณิตศาสตร์
๒. ฝึกการคิดเลขเร็ว (ประมาณ ๕-๑๐ นาที) ทุกครั้งที่มีการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบทดสอบ/แบบฝึกที่ครูสร้างขึ้น
๓. ฝึกการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาทุกวัน อย่างน้อยวันละ ๑ ข้อ

๓.๒ รูปแบบที่ ๒: ขั้นตอนการสอน

๑. ย้ำ
๒. ซ้ำ
๓. ทวน

๔. การสอนแบบบูรณาการ

๔.๑ การสอนแบบบูรณาการกับภาษาไทย

เรื่องที่สอน โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ขั้นตอนการสอน

๑. ชี้นำ

- ๑.๑ สร้างความสนใจโดยใช้เพลง นิทาน
- ๑.๒ ตั้งสมมติ

๑.๓ ทบทวนพื้นฐานความรู้เดิม

๒. ขั้นสอน

๒.๑ จัดกิจกรรมให้เกิดความเข้าใจ โดยใช้ของจริง หุ่นจำลอง หรือของใกล้ตัว

๒.๒ กิจกรรมเสริมความเข้าใจ โดยใช้ภาพ สัญลักษณ์

๓. ขั้นสรุป

๓.๑ สรุปความเข้าใจ

๓.๒ สรุปเป็นวิธีลัด

๓.๓ สรุปวิธีแก้ปัญหา

๔. ขั้นฝึกทักษะ

๔.๑ ฝึกการอ่านโจทย์ปัญหา

๔.๒ ฝึกสะกดยากบางตัว

๔.๓ ฝึกการเขียนโจทย์ภาษา และสัญลักษณ์ให้ถูกต้อง

๔.๔ ฝึกทักษะการคิดคำนวณ

๕. ขั้นนำความรู้ไปใช้

๕.๑ ฝึกตั้งโจทย์ปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

๕.๒ ฝึกในสถานการณ์จำลอง

๔.๒ การสอนแบบบูรณาการกับเกม

ขั้นตอนการสอน

๑. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- นำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้เกม เพลง โคนเน้นให้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่จะเรียนใหม่

๒. ขั้นสอน

- ทบทวนความรู้เดิมแล้วสอนเนื้อหาใหม่โดยใช้ของจริงหรือรูปภาพ สัญลักษณ์ และกระบวนการกลุ่มในการแก้ปัญหา

๓. ขั้นสรุป

- ให้นักเรียนช่วยกันสรุปเป็นหลักการ สรุปเป็นวิธีลัด

๔. ขั้นฝึกทักษะ

- โดยการทำแบบฝึกหัด

๕. ขั้นประเมินผล

- ประเมินผลจากฝึกทักษะ หรือตรวจแบบฝึกหัด

๕. การสอนแบบวรรณิ

ขั้นตอนการสอน

๑. ช้่นนำ

- ไร่ความสนใจ
- ผึกสมาธิ
- บททวนพื้นความรู้เดิม

๒. ช้่นสอน

สอนเนื้อหาใหม่ โดยใช้

- กิจกรรมให้เข้าใจโดยใช้ของจริง ของจำลอง ภาพ สัญลักษณ์
- กิจกรรมเสริมความเข้าใจโดยใช้จากภาพ $\longleftrightarrow$ สัญลักษณ์
- กิจกรรมเสริมสร้างเจตคติใช้สถานการณ์ หรือเกม การแข่งขัน

๓. ช้่นสรุป

- สรุปความเข้าใจ
- สรุปวิธีลัด
- สรุปวิธีแก้ปัญหา

๔. ช้่นฝึกทักษะ

- ทำแบบฝึกหัด บัตรงาน

๕. ช้่นนำไปใช้

- ฝึกแก้โจทย์ปัญหาตามสถานการณ์
- ส่งเสริมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๖. ช้่นประเมินผล

- สังเกตจากการตอบคำถาม การทำกิจกรรม
- ตรวจแบบฝึกหัด
- ทดสอบย่อยตามจุดประสงค์

๖. การสอนโดยใช้กระบวนการ ๔ ช้่น

๖.๑ รูปแบบที่๑: ขั้นตอนการสอน

๑. ท่องสูตรคูณ
๒. คัดเลขเร็ว
๓. ทบทวนเรื่องเดิม
๔. เพลง/เกมนำ

๕. สอนเนื้อหาใหม่
๖. ฝึกปฏิบัติ
๗. นักเรียนสรุปเนื้อหา
๘. ทำแบบฝึกหัดในชั่วโมง
๙. ประเมินผลและสั่งการบ้าน

๖.๒ รูปแบบที่๒: ขั้นตอนการสอน

๑. ผูกจิต
๒. ผลิตอุปการณ
๓. สอนยุทธวิธี
๔. ชี้ข้อข้องใจ
๕. ไขข้อข้องจิต
๖. อุทิศเวลา
๗. หาเกมให้เล่น
๘. ฝึกเป็นประจำ
๙. ทำแบบฝึกหัด

๗. การใช้ทักษะกระบวนการ ๙ ประการ

ขั้นตอนการสอน

๑. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
๒. คิด วิเคราะห์ วิจารณ
๓. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
๔. ประเมินและเลือกทางเลือก
๕. กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
๖. ปฏิบัติด้วยความชื่นชม
๗. ประเมินระหว่างปฏิบัติ
๘. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
๙. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

๘. การสอนตามหลักของโพลยา

เรื่องที่สอน การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

ขั้นตอนการสอน

๑. ทำความเข้าใจปัญหา
๒. วางแผนในการแก้ปัญหา
๓. ลงมือทำตามแผน
๔. ตรวจสอบวิธีการและคำตอบ

๙. การสอนโดยใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง

เรื่องที่สอน การแก้โจทย์ปัญหา

ขั้นตอนการสอน

๑. สอนนำ
 - ใช้กิจกรรมที่สร้างความสนใจอาจจะใช้สถานการณ์ เพลง เกม หรือปัญหา
๒. ทบทวนความรู้เดิม
 - โดยการเล่นเกม หรือตอบคำถาม
๓. เริ่มการสอน
 - โดยใช้สื่อของจริง ของจำลอง หรือ สถานการณ์จำลอง
๔. สอนเสริมเพื่อสร้างเจตคติ
 - ใช้วิธีสอนแบบวรรณิผสมผสานโดยสอนย้อนไปมาจากภาพ $\longleftrightarrow$ สัญลักษณ์ โดยเน้นที่นักเรียนแสดงเอง
๕. สรุปเป็นหลักการ วิธีคิด
 - ให้นักเรียนสรุปเองโดยมีครูคอยใช้คำถามชี้แนะ
๖. ฝึกทักษะ
 - โดยใช้เกม
๗. วัดและประเมินผล
 - โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด/การบ้านอย่างน้อย ๓-๕ ข้อ

๑๐. การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง/บทบาทสมมติ

เรื่องที่สอน การซื้อ-ขาย

ขั้นตอนการสอน

เป็นขั้นตอนการสอนที่ต่อจากการเรียนวิเคราะห์โจทย์ปัญหา ซึ่งสอนโดยใช้กระบวนการสร้างสักับ (concept) มาแล้ว ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

๑. ครูกำหนดสถานการณ์จำลองในห้องเรียนเป็นร้านค้าขายสินค้าต่างๆ
๒. แบ่งนักเรียนเป็น ๒ กลุ่ม คือ ผู้ซื้อ ผู้ขาย และใช้เงินจำลอง แสดงบทบาทสมมติ
๓. ให้นักเรียนนำเหตุการณ์นั้นมาสร้างโจทย์ปัญหาและหาคำตอบด้วยตนเอง
๔. สรุปเป็นหลักการ วิธีคิด
๕. ฝึกทักษะด้วยการเล่นเกม

งานที่ผู้อื่นยกย่องกล่าวถึง/งานที่ได้เผยแพร่ หรือได้รับรางวัล ฯลฯ พร้อมระยะเวลา เดือน ปี ที่ทำงานนั้น ๆ)

- ๑)
- ๒)
- ๓)
- ๔)

๒. แนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของท่าน (กรณีสอนทั้ง ๒ วิชาให้ตอบทั้ง ๒ วิชา)

๒.๑ หลักการและรูปแบบการสอนที่นำมาใช้คือ

๑) ภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) คณิตศาสตร์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒ กระบวนการจัดการเรียนการสอน

๑) ภาษาไทย

๑.๑ ขั้นตอนการดำเนินงานในแต่ละภาคเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๒ เทคนิควิธีและขั้นตอนการสอนในแต่ละชั่วโมง/คาบ (ในการสอน
เนื้อหา ๑ หน่วยย่อย)

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๓ วิธีการวัดและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๔ สื่อที่ใช้ในการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

๒) คณิตศาสตร์

๒.๑ ขั้นตอนการดำเนินงานในแต่ละภาคเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒ เทคนิควิธีและขั้นตอนการสอนในแต่ละชั่วโมง/คาบ (ในการสอนเนื้อหา ๑ หน่วยย่อย)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๓ วิธีการวัดและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๔ สื่อที่ใช้ในการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๓ ปัญหาที่พบในการเรียนการสอนและแนวทางแก้ไข ที่เคยใช้แล้วประสบความสำเร็จ
๑) ภาษาไทย

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
๑.๑ ด้านตัวนักเรียน	
๑.๒ ด้านครูผู้สอน	
๑.๓ ด้านอื่น ๆ	

๒) คณิตศาสตร์

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
๒.๑ ด้านตัวนักเรียน	
๒.๒ ด้านครูผู้สอน	
๒.๓ ด้านอื่น ๆ	

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักการหรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มทักษะที่
ท่านคิดว่าควรจะนำมาใช้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
(โปรดระบุหลักการหรือรูปแบบการสอนโดยละเอียด)

๑) ภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) คณิตศาสตร์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๕) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คณะผู้ดำเนินการวิจัย

ที่ปรึกษา

ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางพันธณี วิหคโต

ผู้รวบรวมข้อมูล

นางพันธณี วิหคโต

นางสาวกัญญิกา พราหมณ์พิทักษ์

นายชาญวิทย์ รัตนะ

ผู้วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานวิจัย

นางพันธณี วิหคโต

ผู้จัดพิมพ์

นางสาวสุกานดา สีนวลจันทร์

ผู้ตรวจต้นฉบับ

นางพันธณี วิหคโต

นางสาวฉวีวรรณ สุวรรณภักดี

ผู้ออกแบบปก

นายไพฑูรย์ บุญปานนท์

พิมพ์ที่โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา

๓๑๔-๓๑๖ ถ. บำรุงเมือง เขตป้อมปราบฯ กทม. ๑๐๑๑๐ โทร. ๒๓๓-๓๓๕๑

นายปทุม ศิวมวล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ปีที่พิมพ์ ๒๕๓๗

